

Analyse Miljoenennota en begrotingen 2027

Inleiding

- Deze analyse bevat de belangrijkste punten van de [Miljoenennota 2027 en de bijbehorende begrotingen](#). Daarnaast zijn vanaf pagina 5 alle relevante tabellen en passages bijgevoegd.
- Het kabinet spreekt de ambitie uit om te bouwen aan de gezondste generatie ooit en te investeren in volksgezondheid en preventie, onder meer via gordelroosvaccinatie, een suikertaks en een wijkgerichte aanpak om de vaccinatiegraad te verhogen. Tegelijkertijd blijft de inzet op weerbare zorg en een brede 'all hazard'-aanpak onderbelicht, terwijl deze essentieel zijn om de continuïteit van zorg onder uiteenlopende crises te waarborgen.
- Naar aanleiding van de Miljoenennota en de bijbehorende stukken heeft GGD GHOR Nederland volgende [reactie](#) gepubliceerd.
- [Woensdag 16 september](#) en [donderdag 17 september](#) vinden de Algemene Politieke Beschouwingen (APB) plaats. Aan het einde van de APB volgen de [stemmingen](#) op de moties die ingediend zijn.

Analyse

Miljoenennota

- De Miljoenennota schetst dat vergrijzing de overheidsuitgaven aan zorg en sociale zekerheid structureel opdrijft, waardoor de financiële ruimte voor publieke investeringen onder druk komt te staan en hervormingen in de zorg noodzakelijk worden geacht.
- Voor GGD GHOR Nederland zijn vooral de tekorten aan zorgpersoneel, de investeringen in Kansrijke Start en de gordelroosvaccinatie, en de middelen voor maatschappelijke weerbaarheid in de Miljoenennota relevant. Tegelijk blijft de inzet op weerbaarheid vooral maatschappelijk en bestuurlijk ingevuld, terwijl de koppeling met een weerbare zorgsector beperkt concreet wordt gemaakt.

VWS-begroting

Preventie

- Opvallend is dat het kabinet niet alleen investeert in preventie en de beweging naar gezondheid, maar nadrukkelijk inzet op wettelijke en bestuurlijke verankering van gezondheidstaken voor gemeenten. Denk daarbij aan basisfunctionaliteiten als valpreventie, sociaal verwijzen, overgewicht volwassenen, Kansrijke Start en laagdrempelige steunpunten. Er wordt toegewerkt naar een landelijk dekkend aanbod in 2030. Tegelijk is de financiële inzet beperkt, naast de al in het AZWA afgesproken middelen.
- Preventie blijft een belangrijk onderdeel van het gezondheidsbeleid. Hiervoor wordt structureel € 80 miljoen gereserveerd. Het kabinet investeert in de gezondheid van kinderen via maatregelen rondom jeugd en school, waaronder € 23 miljoen te investeren in schoolfruit in het primair en voortgezet onderwijs.
- Voor preventie van schadelijk middelengebruik worden diverse subsidies verstrekt voor activiteiten die gericht zijn op preventie van alcohol-, tabaks- en drugsgebruik. Hiervoor is circa € 22,4 miljoen beschikbaar. Het kabinet wil de leeftijdsgrens voor tabak en vapes verhogen naar 21 jaar, illegale voorraad en handel in vapes aanpakken en een aanscherping reclameverbod.
- Voor voldoende sport- en beweegmogelijkheden dichtbij reserveert het kabinet in 2027 ongeveer € 26 miljoen. Voor onder andere de bouw en onderhoud van sportaccommodaties is vanaf 2032 een bedrag oplopend tot jaarlijks € 44 miljoen beschikbaar.
- Daarnaast wordt ingezet op gezonde leefstijl, gezonde voeding, gezond gewicht, mentale gezondheid, valpreventie en een gezonde leefomgeving. Binnen het lokale gezondheidsbeleid is circa € 3,8 miljoen beschikbaar voor opdrachten op onder meer het gebied van mentale gezondheid, valpreventie, het investeringsmodel preventie, gezonde leefomgeving en product- en voedselveiligheid.

AZWA

- VWS werkt aan de gezondste generatie ooit, en brengt de beweging van zorg naar gezondheid in de praktijk. Het kabinet gaat samen met de partijen verder met de uitvoering van de zorgakkoorden om de beweging verder te stimuleren.
 - In het kader van het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA) krijgt de inzet op gezonde leefstijl, gezonde voeding en een gezond gewicht ook in 2027 extra aandacht. Hiervoor is circa € 33,1 miljoen beschikbaar. Daarbij wordt zoveel mogelijk aangesloten bij effectieve en bestaande programmalijnen.
 - De inzet richt zich onder meer op onafhankelijke informatie over gezonde voeding via het Voedingscentrum, ondersteuning van gemeenten door JOGG bij het creëren van een gezondere
-

leefomgeving voor jongeren, de programma's Gezonde School en Gezonde Kinderopvang en de ketenaanpak voor kinderen en volwassenen met overgewicht en obesitas.

- Samenwerking met gemeenten: bij alle nieuwe trajecten die medeoverheden betreffen wordt er een volledig UDO-proces (uitvoerbaarheid decentrale overheid) doorlopen. Inzet SPUK AZWA waarin VWS samen met medeoverheden de beweging naar de voorkant wil gaan vormgeven.
- Voor de SPUK AZWA worden de volgende bedragen genoemd: 2027: 443mln, 2028: 547mln, 2029: 532mln. In 2027 gaat een deel van de middelen ook direct naar de GGD'en (exacte bedragen wil VWS binnenkort aan GGD'en communiceren).

Gezonde School

- VWS investeert via subsidies en opdrachten aan onder meer GGD GHOR Nederland, het RIVM en het Voedingscentrum in de programma's Gezonde School en Gezonde Kinderopvang. Hiermee wordt een preventie-infrastructuur opgebouwd om de gezondheid en gezondheidsvaardigheden van kinderen te bevorderen.

Jeugdgezondheidszorg

- Het Nederlands Centrum Jeugdgezondheid (NCJ) ontvangt subsidie voor activiteiten gericht op het ondersteunen van de JGZ-organisaties en de professionals bij het invoeren van vernieuwingen en verbeteringen in de praktijk. Hiervoor is circa € 2 miljoen beschikbaar.

Kansrijke start

- Het kabinet zet € 25 miljoen in 2027 oplopend tot € 62 miljoen structureel in voor de gemeentelijke en maatschappelijke ondersteuning van kwetsbare gezinnen middels het programma Kansrijke Start. Ook heeft het kabinet € 40 miljoen gereserveerd voor wijken waar kwetsbare mensen wonen, zodat inwoners elkaar hier makkelijker kunnen helpen.
- Daarnaast zet de vervolgaanpak van Kansrijke Start in op het versterken, uitbouwen en het verkennen van het structureel verankeren van de lokale Kansrijke Start aanpak. Hiervoor is structureel circa € 2 miljoen beschikbaar.
- Het begrote bedrag voor Nu Niet Zwanger is circa € 2,2 miljoen. De onderhandelingen lopen nog over de voortzetting na 2027.

Geestelijke gezondheidszorg

- Binnen het lokale gezondheidsbeleid blijft aandacht bestaan voor mentale gezondheid. Daarnaast is de Wet integrale suïcidepreventie per 1 januari 2026 in werking getreden.
- Gemeenten ontvangen vanaf 2026 jaarlijks € 10 miljoen voor hun taak om integrale suïcidepreventie lokaal vorm te geven. Voor Stichting 113 Zelfmoordpreventie is in 2027 € 17,2 miljoen beschikbaar voor hulpverlening, onderzoek, opleiding en communicatie. Daarnaast is € 4,5 miljoen beschikbaar voor de uitvoering van de vierde Landelijke Agenda Suïcidepreventie (2026-2030). In 2027 starten bovendien een landelijke monitor suïcidepreventie en een nieuw onderzoeksprogramma bij ZonMw. Voor de jaren ná 2027 staat er binnen deze VWS-reeks geen budget meer geraamd.

Infectieziektebestrijding

- Het kabinet investeert structureel in de versterking van de keten van infectieziektebestrijding. Daarbij wordt ingezet op versterking van de GGD'en, voortzetting van programma's van het RIVM, implementatie van de Landelijke Functie Opschaling Infectieziektebestrijding (LFI) en verbetering van informatie-uitwisseling binnen de infectiezieketeketen.
- De begroting zet niet alleen in op versterking van infectieziektebestrijding, maar ook op een verdere landelijke uniformering en versterking van de publieke gezondheidszorg via de Wpg, structurele financiering en nieuwe sturingsinstrumenten van VWS.
- In 2027 wordt gewerkt aan de tweede en derde tranche van de wijziging van de Wet publieke gezondheid (Wpg), waaronder versterking van de informatie-uitwisseling en uniforme voorbereiding op pandemieën.

Vaccinaties

- Voor vaccinaties is in 2027 in totaal circa € 324,2 miljoen beschikbaar, waarvan € 86,8 miljoen via subsidies wordt verstrekt en € 237,4 miljoen via het RIVM wordt gefinancierd. Het RIVM verzorgt onder andere de uitvoering van het Rijksvaccinatieprogramma, de HPV-vaccinatie, COVID-vaccinaties, pneumokokkenvaccinatie, griepvaccinatie, RS-vaccinatie, maternale kinkhoestvaccinatie en de invoering van de gordelroosvaccinatie. Daarnaast:
 - is € 26 miljoen beschikbaar uitbreiding van de wijkgerichte aanpak om de vaccinatiegraad te verhogen;

-
- o is vanaf 2027 € 38,5 miljoen oplopend tot € 43 miljoen beschikbaar voor vaccinatie van 60-jarigen tegen gordelroos;
 - o wordt vanaf 2028 tot en met 2031 jaarlijks € 100 miljoen beschikbaar gesteld voor een inhaalcampagne voor vaccinatie tegen gordelroos voor 61- tot 69-jarigen;
 - o is € 50 miljoen beschikbaar voor de uitvoering van COVID-vaccinaties door GGD'en;
 - o is € 8,5 miljoen beschikbaar voor de uitvoering van de gordelroosvaccinatie door GGD'en.

Pandemische paraatheid

- Om voorbereid te zijn op een pandemie is er jaarlijks € 177 miljoen beschikbaar. Dit geld is voor het versterken van de pandemische paraatheid en voor het op orde brengen van de basisnoodzorg in Nederland.
- Daarvan is € 122 miljoen bestemd voor onder meer:
 - o versterking van de GGD'en;
 - o voortzetting van programma's van het RIVM;
 - o continuering van de Landelijke Functie Opschaling Infectieziektebestrijding (LFI).
- Daarnaast is binnen het RIVM circa € 121,6 miljoen beschikbaar voor onder andere monitoring en surveillance, zoönosen, infectieziekte-informatievoorziening en versterking van de kennisbasis.
- Voor de SPUK Versterking GGD'en (VGGD) is in 2027 € 33,4 miljoen beschikbaar.

Seksuele gezondheid

- Om de seksuele gezondheid te bevorderen worden subsidies verstrekt aan diverse instellingen die zich bezighouden met gezondheidsbevordering. Dit betreft onder andere Rutgers, Soa-Aids Nederland, Stichting hiv-monitoring en de hiv-vereniging Nederland. In totaal is een bedrag van circa € 14,8 miljoen beschikbaar.
- In 2027 is € 61,5 miljoen beschikbaar voor soa-onderzoek, aanvullende seksuele gezondheidszorg en van het aanbieden van hiv-remmers - Pre Expositie Profylaxe (PrEP) - aan de hoogrisicogroep van mannen die seks hebben met mannen (MSM).

Informatievoorziening

- Voor de versnelling standaardisatie gegevensuitwisseling is voor het realiseren van de projecten (waaronder Landelijk Dekkend Netwerk, Generieke Functies, EHDS, PGO) € 77,6 miljoen in 2027 beschikbaar.
- Daarnaast zijn de middelen uit het coalitieakkoord Rutte IV voor standaardisatie gegevenswisseling overgeheveld naar de VWS-begroting, wat resulteert in een ophoging van € 46,6 miljoen in 2027.

Arbeidsmarkt en opleiden

- De arbeidsmarktcrisise wordt steeds nadrukkelijker een publieke gezondheidsopgave. De investeringen in opleidingen voor artsen M&G en forensisch artsen passen binnen een bredere trend van schaarste aan zorgprofessionals.
- In 2027 is € 85,8 miljoen beschikbaar voor het versterken van de lerende omgeving op basis van afspraak B3 uit het AZWA.
- Voor zorgopleidingen in het kader van de Wet publieke gezondheidszorg (Wpg) zijn middelen beschikbaar voor de profielopleidingen tot arts maatschappij en gezondheid: arts infectieziektebestrijding, arts tuberculosebestrijding, arts jeugdgezondheidszorg, arts medische milieukunde en donorarts. Hiervoor wordt een subsidie verstrekt aan de SBOH, die als werkgever optreedt van deze artsen in opleiding (AIOS), waarvoor in 2027 een bedrag van € 51 miljoen beschikbaar is.
- Voor de financiering van de opleiding voor forensische artsen is in 2027 circa € 9 miljoen beschikbaar. Dit is inclusief de uitbreiding van de opleiding voor de komende jaren als gevolg van een acuut tekort aan forensisch artsen.

J&V-begroting

- Het kabinet zet in de J&V-begroting stevig in op nationale, maatschappelijke en digitale weerbaarheid, met aandacht voor vitale processen, crisispreparatie, civiel-militaire samenwerking, alertering, noodcommunicatie en landelijke crisisstructuren. De inzet raakt direct aan de rol van GHOR's in de veiligheidsregio's, maar blijft vooral gericht op algemene maatschappelijke en bestuurlijke weerbaarheid; concrete versterking van zorgcontinuïteit en geneeskundige hulpverlening wordt beperkt uitgewerkt.
- Meer nadruk op brede crisisvoorbereiding en maatschappelijke weerbaarheid. In 2027 wordt de crisisbeheersing verder verbreed naar militaire/hybride dreigingen, pandemieën, digitale verstoring en schaarste.
- De J&V-begroting maakt van de veiligheidsregio's de spil van een bredere nationale weerbaarheidsopgave. Daarbij staan civiel-militaire samenwerking, schaarste management,

crisiscoördinatie en versterking van regionale weerbaarheid (ontwikkeling landelijk netwerk noodsteunpunten) en weerbaarheid van vitale processen centraal, met directe raakvlakken voor GHOR en de continuïteit van de zorgketen. Ook richten zij zich op het verhogen van de zelf- en samenredzaamheid van het algemene publiek en het bevorderen van sociaal-maatschappelijke cohesie en veerkracht door onder meer door intensieve overheidscommunicatie en de publiekscampagne 'Denk vooruit'.

- In komende jaren heeft J&V financiën beschikbaar gesteld voor de doorontwikkeling van de mogelijkheden om de bevolking te alerteren, ter voorbereiding op rampen en crises van de toekomst, waaronder (hybride) militaire dreiging. In aanvulling op NL-Alert wordt ingezet op de ontwikkeling van een nieuw (centraal en decentraal te bedienen) sirenenetwerk dat onder andere onderdeel zal zijn van een in te richten civiel militaire waarschuwingketen, passend bij de wensen van tegenwoordig. Het huidige waarschuwings- en alarmeringssysteem (WAS) is end-of-life en zal worden uitgefaseerd. De Noodcommunicatievoorziening (NCV) blijft een belangrijke voorziening voor communicatie tussen publieke en private partijen bij uitval van reguliere telecommunicatienetwerken.
- Het kabinet wil het mogelijk maken dat de minister van VWS in extreme omstandigheden sterkere regie en sturingsmogelijkheden heeft in de zorg, bijvoorbeeld om waar nodig bindende instructies te kunnen geven voor de spreiding van patiënten over ziekenhuizen of voor de optimale inzet van schaarse hulpmiddelen.
- Daarnaast zal het kabinet bij concrete dreiging van crisis en conflict inzetten op de aanleg van strategische voorraden (mensen en middelen) voor de zorg die binnen het systeem niet vanzelf tot stand komt. Voor deze strategische voorraden medicatie en hulpmiddelen en productie in eigen land/ voorraad grondstoffen is € 86,5 miljoen gereserveerd.

I&W-begroting

Gezonde leefomgeving

- I&W zet in op het realiseren van een veilige, schone en gezonde leefomgeving die ook als zodanig door de inwoners van Nederland wordt ervaren. Daarbij benoemt I&W dat gezondheid van mensen voorop staat, terwijl tegelijkertijd economische ontwikkeling mogelijk moet blijven. De overheid wil bedrijven stimuleren om de leefomgeving schoner te maken, maar ook normen stellen waar dat nodig is. De focus ligt bij I&W veel meer op de bredere milieu gezondheidsbenadering.
- I&W zet in 2027 actief in op een Europese PFAS-restrictie, het verminderen van emissies en betere monitoring. Ook nationaal wordt ingezet op het beperken van emissies en bestaande blootstelling via kennis, onderzoek en informatievoorziening, hiervoor is €3,9 miljoen beschikbaar voor onderzoeks- en adviesopdrachten.
- In 2027 moet de wetgeving voor luchtkwaliteit gereed zijn, inclusief een stappenplan richting de grenswaarden van de herziene EU-richtlijn. Nederland ligt volgens I&W op koers voor 50% gezondheidswinst in 2030 ten opzichte van 2016 binnen het Schone Lucht Akkoord. Er wordt €7,8 miljoen vrijgemaakt voor RWS voor o.a. uitvoering/monitoring van het Schone Lucht Akkoord en verbetering van luchtkwaliteit; €30,6 miljoen voor RIVM voor onderzoek, monitoring en rapportage rond o.a. luchtkwaliteit.
- De Actieagenda Industrie en Omwonenden loopt door in 2027. Pilots worden afgerond en de nationale gesprekstafel met omwonenden, overheid en industrie wordt geëvalueerd. Centraal staat betere bescherming van de gezondheid van omwonenden. Er wordt € 2,1 miljoen vrijgemaakt voor opdrachten voor de verdere uitvoering van de Actieagenda Industrie en Omwonenden.
- Er komt nieuwe wetgeving voor geurhinder en het stelsel van stalbeoordeling wordt vernieuwd. I&W en LNVN werken aan bedrijfsspecifieke emissienormen en het uifaseren van verouderde stallen. Voor vermindering van ammoniak-, geur- en fijnstofemissies uit stallen is €1,0 miljoen subsidie gereserveerd voor herbeoordeling van emissiearme stalsystemen. Daarnaast is €0,8 miljoen voor RVO beschikbaar voor o.a. vermindering van fijnstofemissies en geurbelasting voor omwonenden.
- Ook elders in de beleidsagenda komt gezondheid terug, onder meer via het verminderen van geluidhinder rond Schiphol, het streven naar 20% geluidsreductie rond Schiphol en 50% geluidsreductie in de nacht, naast het stimuleren van fietsgebruik en actieve mobiliteit.

SZW-begroting

Toezicht Kinderopvang

- Er wordt in 2027 € 2,2 miljoen beschikbaar gesteld aan Stichting Projectenbureau Publieke Gezondheid van de Vereniging van Publieke Gezondheid en Veiligheid Nederland (PGV) (GGD GHOR Nederland) voor de wettelijke taak van landelijke coördinatie op het toezicht op de kinderopvang.

OCW-begroting

Mediawijsheid en desinformatie

- OCW zet in op mediawijsheid en maatschappelijke weerbaarheid tegen desinformatie. De inzet op mediawijsheid sluit aan bij de rol van GGD'en rond gezond mediagebruik en schermtijd. De financiële ondersteuning van Netwerk Mediawijsheid is € 2 miljoen en voor IsdatEchtZo.nl is € 0,3 miljoen.

Relevante tabellen/passages Miljoenennota

1 Economie, samenleving en overheidsfinanciën

1.1 Stand van de economie

[...]

1.2 Economische structuuranalyse

[...]

1.2.1 Investerings

[...]

De overheidsconsumptie stijgt automatisch door onder meer vergrijzing, en dit dreigt ten koste te gaan van uitgaven die de toekomstige welvaart bevorderen. De consumptieve uitgaven van de overheid zijn sinds 2000 gestegen en blijven in de huidige ramingen ook in de toekomst fors toenemen. Vanwege vergrijzing nemen de uitgaven aan de zorg en sociale zekerheid tot 2040 structureel en automatisch toe.²⁰ Tussen 2040 en 2060 dalen de AOW-uitgaven als percentage van het bbp, maar stijgen de uitgaven aan zorg door. Naast vergrijzing komt de kostenstijging in de zorg ook vooral door de toenemende technische mogelijkheden en kwaliteitsstandaarden die meegroeien met de hogere welvaart.²¹ Bij toenemende overheidsconsumptie blijft er op de begroting minder financiële ruimte over voor publieke investeringen of om obstakels voor private investeringen op te lossen, zoals netcongestie, regeldruk en stikstof. Het is dus essentieel om de groei van consumptieve overheidsuitgaven te beheersen. Dit kabinet kiest daarom voor hervormingen in de sociale zekerheid en zorg, en een vermindering van het aantal ambtenaren. (p. 16)

[...]

1.2.2 Hervormen voor economische groei

Economische groei hangt op de lange termijn af van de productiviteit en het arbeidsaanbod. Door vergrijzing stagneert het arbeidsaanbod. De krapte op de arbeidsmarkt is daarnaast al een beperkende factor voor de economie. Dit betekent dat economische groei in de toekomst van productiviteitsgroei of meer gewerkte uren en activering van onbenut arbeidspotentieel moet komen. Hoewel de spanning op de arbeidsmarkt licht is afgenomen, is deze nog steeds hoog. Zo is er momenteel een groot tekort aan technici en zorgpersoneel. De arbeidsmarktkrapte blijft door vergrijzing voor veel sectoren en beroepen ook in de toekomst een risico. De hervormingen in de zorg en sociale zekerheid zijn dus niet alleen vanuit budgettaire oogpunt nodig, maar ook noodzakelijk om beide stelsels bestendig te houden. (p. 21)

[...]

1.3 Begrotingsbeleid en stand overheidsfinanciën

[...]

1.3.3 Overheidsfinanciën op de (middel)lange termijn

Het CPB raamt dat het tekort en de schuld op de (middel)lange termijn verslechteren. In maart 2026 (CEP) raamde het CPB dat het tekort bij ongewijzigd beleid geleidelijk verslechtert, naar 4,4% bbp in 2040.⁷⁰ In 2040 zal de overheidsschuld zonder aanvullend beleid naar schatting uitkomen op 64,1% van het bbp. Op de lange termijn loopt de overheidsschuld zonder aanvullend beleid verder op tot 137% bbp in 2060.⁷¹ Dit komt onder andere door toenemende rentelasten, defensie-uitgaven en vergrijzingsgerelateerde uitgaven aan zorg en sociale zekerheid. Hoewel de toekomstige schuldontwikkeling omgeven is door onzekerheid, is er een duidelijke opwaartse trend zichtbaar. Zonder hervormingen nemen zowel de belastingdruk als overheidsuitgaven naar verwachting toe. Dit kabinet kiest daarom voor hervormingen in de sociale zekerheid en zorg. Ook komende kabinetten zullen stappen moeten zetten om de overheidsfinanciën blijvend gezond te houden. (p. 34)

Tabel 3 Kadertoets uitgaven

(in miljarden euro, min = onderschijding)	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Zorg						
27 Uitstel verhoging eigen risico met 60 euro naar 2028	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0
28 Uitstel envelop zorgkosten chronisch zieken naar 2028	0,0	- 0,4	0,0	0,0	0,0	0,0
Kansrijke Start: gemeentelijke en maatschappelijke ondersteuning						
29 kwetsbare gezinnen	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1
30 Inzet Kansrijke Start uit envelop Jeugd en School	0,0	0,0	- 0,1	- 0,1	- 0,1	- 0,1
31 Continueren budget 2026 palliatieve zorg en hospices	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
32 Inhaalcampagne gordelroosvaccinatie (leeftijd 61-69 jaar)	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1
33 Aanpak zorgfraude	0,0	0,0	- 0,1	- 0,1	- 0,1	- 0,1
34 Schrappen opslag wanbetalers	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
35 Vrouwenopvang/Filomena	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
36 Subsidie Centrum Seksueel Geweld	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
37 Pilot crisisteam kindveiligheid	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

[...]

Weerbaarheid

55 Maatschappelijke weerbaarheid medeoverheden (t/m 2035)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
---	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Zorg

[...]

29. Kansrijke Start: gemeentelijke en maatschappelijke ondersteuning kwetsbare gezinnen

Het kabinet zet 25 miljoen euro in 2027 oplopend tot 62 miljoen euro structureel in voor de gemeentelijke en maatschappelijke ondersteuning van kwetsbare gezinnen met het programma Kansrijke Start. Deze intensivering wordt grotendeels gedekt uit de CA-reservering Jeugd en School.

30. Inzet Kansrijke Start uit envelop Jeugd en School

De middelen uit de envelop Jeugd en School worden voor 16 miljoen euro in 2027 oplopend tot 52 miljoen euro structureel ingezet voor de intensivering van het programma Kansrijke Start.

[...]

32. Inhaalcampagne gordelroosvaccinatie (leeftijd 61-69 jaar)

Het kabinet reserveert voor 2028 tot en met 2031 incidenteel cumulatief 400 miljoen euro voor een vierjarige inhaalcampagne van de gordelroos vaccinatie voor 61- tot 69-jarigen. Voor mensen van 70 jaar en ouder blijft de gordelroosvaccinatie op eigen kosten. (p. 41)

[...]

Weerbaarheid

55. Maatschappelijke weerbaarheid medeoverheden (t/m 2035)

Het kabinet maakt 20 miljoen euro in 2027 oplopend tot 70 miljoen euro jaarlijks in 2032 tot en met 2035 beschikbaar voor maatschappelijke weerbaarheid bij medeoverheden. (p. 45)

[...]

2.5 Horizontale ontwikkeling uitgaven

[...]

De zorguitgaven groeien de komende jaren door diverse volumefactoren. Het gaat om een groei van 6 miljard euro tussen 2026 en 2031. De belangrijkste oorzaken van de stijgende zorguitgaven zijn de vergrijzing, technologische ontwikkeling en de achterblijvende arbeidsproductiviteit in de zorg. Naast deze factoren gaan er de komende jaren verschillende beleidsmaatregelen in die de toename van de zorguitgaven afremmen.

Relevante tabellen/passages VWS

Vastgestelde departementale begrotingsstaat van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (XVI) voor het jaar 2027 (bedragen x € 1.000)

Art. Omschrijving	Vastgestelde begroting		
	Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten
Totaal	43.285.037	40.702.282	801.428
Beleidsartikelen			
1 Volksgezondheid	1.435.560	2.048.672	83.572
2 Curatieve zorg	628.664	1.123.262	85.070
3 Langdurige zorg en ondersteuning	2.307.574	1.489.728	10.060
4 Zorgbreed beleid	1.251.306	1.308.424	13.074
5 Jeugd	155.405	183.375	2.515
6 Sport en bewegen	501.928	503.603	10.432
7 Oorlogsgetroffenen en Herinnering Tweede Wereldoorlog	37.162	204.081	3.339
8 Tegemoetkomingen en Rijksbijdragen	36.333.549	33.198.749	584.200
Niet-beleidsartikelen			
9 Algemeen	43.164	51.460	0
10 Apparaatsuitgaven	600.649	600.786	9.166
11 Nog onverdeeld	- 9.924	- 9.858	0

Vastgestelde begrotingsstaat inzake de agentschappen voor het jaar 2027 (bedragen x € 1.000)

Naam	Baten	Lasten	Saldo
College ter Beoordeling van Geneesmiddelen	91.740	91.740	0
Centraal Informatiepunt Beroepen Gezondheidszorg	104.639	104.639	0
Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu	769.300	769.300	0
Totaal	196.379	196.379	0

Vastgestelde begrotingsstaat inzake de baten-lastenagentschappen voor het jaar 2027 (bedragen x € 1.000)

Naam	Totaal kapitaaluitgaven	Totaal kapitaalontvangsten
College ter Beoordeling van Geneesmiddelen	505	0
Centraal Informatiepunt Beroepen Gezondheidszorg	12.000	0
Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu	5.700	0
Totaal	12.505	0

2. Beleidsagenda

2.1 Beleidsprioriteiten

Gezondheid en zorg vragen beide continu onze aandacht. Het kabinet wil meters maken op de opgaven die ons verbinden: we werken aan de gezondste generatie ooit, we brengen de beweging van zorg naar gezondheid in de praktijk en we organiseren het zo dat zorgverleners zich kunnen richten op de zorg die past bij wat mensen echt nodig hebben. Zo maken we Nederland gezonder, houden we de zorg goed en blijft de zorg toegankelijk voor iedereen die het nodig heeft. Dat doen we in samenwerking met de mensen die iedere dag werken aan gezondheid en zich inzetten voor deskundige en liefdevolle zorg en ondersteuning. En in open en constructief overleg met de Kamer.

Nederland heeft veel om trots op te zijn: de zorg is hier goed en toegankelijk. Elke dag weer mogen we rekenen op al die deskundige medewerkers in zorg en welzijn, net zoals op mantelzorgers en vrijwilligers. Zij staan klaar om mensen van zorg en ondersteuning te voorzien. De houdbaarheid en toegankelijkheid van de zorg staat echter onder druk. Er zijn simpelweg niet genoeg zorgprofessionals om in alle zorg en ondersteuning te voorzien waar om gevraagd wordt. In 2035 wordt een tekort geraamd van bijna 301 duizend personen. En de zorguitgaven bedragen een steeds groter deel van het bruto binnenlands product (bbp). In 2025 bedroegen de zorguitgaven volgens het Centraal Planbureau (CPB) circa 10% van het bbp. Uit een raming van het CPB komt de verwachting dat de zorguitgaven verder zullen stijgen naar ongeveer 17% van het bbp in 2060.

Het liefst voorkomen we dat je ziek wordt. Door in te zetten op gezondheid. Maar als het onverhoopt toch gebeurt, dan moet de zorg die je nodig hebt er zijn. En het kan zijn dat je altijd zorg en ondersteuning nodig hebt, omdat je chronisch ziek bent of een beperking hebt. Die zorg en ondersteuning regelen we goed.

Toegankelijk, betaalbaar en van hoge kwaliteit. Voor iedereen. Dus is het kabinet ook kritisch en zullen er keuzes gemaakt moeten worden. Niet alle zorg is passende zorg; soms is zorg niet het passende antwoord op de hulpvraag, soms heeft behandelen geen meerwaarde. Juist dan is het belangrijk om te kijken naar wat wél bijdraagt aan de kwaliteit van leven. Daarom gaat het kabinet samen met de partijen verder met de uitvoering van de zorgakkoorden om de beweging verder te stimuleren langs een aantal lijnen.

1. Investeren in de gezondste generatie ooit

Om te komen tot de gezondste generatie ooit wordt geïnvesteerd in preventie en welzijn. In het preventiebeleid staat gezondheid voorop. Daarbij beginnen we met de jeugd. Kinderen moeten in Nederland de kans krijgen om gezond op te groeien. En ook volwassenen moeten fysiek en mentaal gezond kunnen leven en deel kunnen nemen aan de maatschappij.

1.1 Een sterke basis voor de jeugd en mentale gezondheid

Een goede gezondheid vormt de basis om mee te kunnen doen in de samenleving. Daarom blijft het beleid gericht op het versterken van de gezondheid, kansengelijkheid en het welzijn van met name kinderen, jongeren en gezinnen. Gezondheid is daarbij meer dan alleen niet ziek zijn. Naast fysieke en mentale gezondheid gaat het ook om een gezonde leefomgeving, bestaanszekerheid, sociale relaties en de mogelijkheid om veilig en kansrijk op te groeien

Preventie speelt hierin een belangrijke rol. Door vroegtijdig te investeren in gezondheid en welzijn kunnen gezondheidsproblemen op latere leeftijd worden voorkomen of beperkt. Daarbij blijft de inzet gericht op een samenhangende, effectieve aanpak van informeren, stimuleren en normeren. Gezonde keuzes worden ondersteund met voorlichting en programma's, maar ook met duidelijke normen, afspraken en waar nodig regelgeving en handhaving. Daarbij is het van belang dat kinderen en jongeren al op jonge leeftijd worden bereikt en dat via een wijkgerichte aanpak ook mensen in kwetsbare situaties worden ondersteund. Deze inzet is daarmee ook gericht op het verkleinen van gezondheidsachterstanden.

Daarnaast beoogt het kabinet de inzet op gezondheid en preventie minder vrijblijvend te maken. Daarom verkennen we de wettelijke verankering van gezondheidstaken voor gemeenten, bijvoorbeeld voor de inzet op kansrijke start, valpreventie en seksuele gezondheid. Ook wordt geregeld dat gemeenten, in omgevingen waar veel kinderen en jongeren komen, maatregelen kunnen nemen om hen te helpen gezond te kiezen.

Het kabinet werkt zowel aan een omzetting van de verbruiksbelasting van alcoholvrije dranken naar een gedifferentieerde verbruiksbelasting op suikergehalte als aan een suikerbelasting op eetwaren. Voor beide maatregelen werkt het kabinet toe naar een wetgevingspakket dat naar verwachting in 2027 naar de Tweede Kamer zal worden gestuurd.

Er wordt verder gewerkt aan het wetsvoorstel om de marketing van ongezonde voedingsmiddelen gericht op kinderen te beperken. Daarnaast is het de ambitie van het kabinet om schoolfruit in het PO en VO aan te bieden en verschillende preventieprogramma's in de schoolomgeving zoals Gezonde School, Gezonde Kinderopvang en Gezonde Schoolkantine te intensiveren. Ook wordt gewerkt aan de regionale en lokale verdere ontwikkeling en implementatie van de ketenaanpakken overgewicht en obesitas voor kinderen en volwassenen, alsook relevante nationale randvoorwaarden.

Tot slot helpen akkoorden zoals het Aanvullend Zorg en Welzijnsakkoord (AZWA) bij minder vrijblijvendheid. Met het AZWA werken gemeenten en zorgpartijen in 2027, in samenwerking met VWS, aan de inkoop van aanbod en inzet van professionals voor de uitvoering van valpreventie, sociaal verwijzen, overgewicht volwassenen, kansrijke start en laagdrempelige steunpunten voor mensen met ernstige psychiatrische aandoeningen. Het doel is een landelijk dekkend aanbod van deze zogenoemde basisfunctionaliteiten in 2030.

Het kabinet zet € 25 miljoen in 2027 oplopend tot € 62 miljoen structureel in voor de gemeentelijke en maatschappelijke ondersteuning van kwetsbare gezinnen middels het programma Kansrijke Start. De eerste 1.000 dagen van een kind zijn van groot belang voor een gezonde ontwikkeling later in het leven. Daarom wordt blijvend ingezet op de aanpak Kansrijke Start. De inzet blijft gericht op het ondersteunen van kinderen en (aanstaande) ouders, onder meer door vroegsignalering, een gezonde zwangerschap, een goede voorbereiding op het ouderschap en passende ondersteuning waar nodig. Samenwerking tussen gemeenten, de jeugdgezondheidszorg, geboortezorg, het sociaal domein en andere betrokken partijen blijft hierbij essentieel. Ook wordt de verbinding met andere beleidsterreinen, zoals armoede, mentale gezondheid en de sociale basis, verder versterkt. Gemeenten ontvangen middelen vanuit het Rijk om hun lokale en/of regionale aanpak vorm te geven en verder te versterken. Via landelijke ondersteuning bieden we kennis, handvatten en begeleiding aan gemeenten en professionals bij de implementatie van de aanpak Kansrijke Start.

Daarnaast blijft aandacht bestaan voor het bevorderen van een gezonde leefstijl en het voorkomen van middelengebruik onder jongeren. De inzet op een rookvrije generatie wordt voortgezet en verder versterkt. Zo wordt de leeftijdsgrens voor tabak verhoogd naar 21 jaar, wordt het in voorraad houden van illegale vapes verboden en krijgt de NVWA meer mensen en mogelijkheden om effectiever tegen de illegale handel in vapes op te treden. Meer kindomgevingen worden rookvrij gemaakt en het reclame verbod wordt aangescherpt. Er wordt geïnvesteerd in stoppen met vaperen en roken, onderzoek, communicatie en publieksinformatie. Verder zal het tabaksbeleid voor Caribisch Nederland worden versterkt. Ook wordt in 2027 ingezet op denormalisering van harddrugs en het voorkomen en terugdringen van drugsgebruik onder jongeren. Zo wordt er onder andere in samenwerking met het ministerie van Justitie en Veiligheid gevolg gegeven aan de campagne die jongeren bewust maakt van de gevolgen van drugs gebruik op de maatschappij, gezondheid en het milieu.

[...]

1.2 Sport en bewegen voor iedereen

Met het oog op 'de gezondste generatie ooit' willen wij sport en bewegen in het dagelijks leven stimuleren, voor mensen met én zonder handicap. Sporten draagt bij aan zowel de fysieke als mentale gezondheid: je zit beter in je vel, maakt vrienden en leert omgaan met winst, verlies en prestatiedruk. Daarom investeren we in lokale uitvoeringskracht via functionarissen binnen de Brede Regeling Combinatiefuncties (BRC), ruimte, accommodaties en speelplekken om aan te sluiten bij wat mensen in het dagelijks leven kan helpen meer te sporten en bewegen. Zo investeren we in renovatie en verduurzaming van sportaccommodaties, bijvoorbeeld door het budget voor de BOSA te verhogen. Ook sportverenigingen spelen een belangrijke rol, evenals de vrijwilligers die zich week in, week uit inzetten om deze verenigingen draaiende te houden. Hun inzet is van onschatbare waarde. Daarom werkt het kabinet samen met gemeenten en andere betrokken partijen aan een solide en toekomstbestendige sport- en beweegsector. Door al op jonge leeftijd te sporten, is de kans groter dat mensen ook op latere leeftijd actief blijven. Daarmee verbeteren we de kwaliteit van leven van jong tot oud.

1.3 Laagdrempelige medische preventie

Met medische preventie wordt ervoor gezorgd dat mensen minder snel ziek worden en dat ziekten eerder ontdekt en behandeld kunnen worden. Het is aan mensen zelf om daar wel of niet gebruik van te maken. Een optimaal gebruik van het aanbod zorgt voor een gezondere samenleving en een lagere druk op de zorg. Daarom wil het kabinet dit zo laagdrempelig en toegankelijk mogelijk maken. Met een wijkgerichte aanpak (WGA) zetten we in op het verhogen van de vaccinatiegraad en van de deelname aan bevolkingsonderzoeken. Dit bouwt voort op de eerste, positieve resultaten die hiermee in de vier grote steden zijn geboekt.

Met maatwerk gericht op verschillende doelgroepen en samenhangende interventies wordt gebouwd aan vertrouwen en lijkt, in de betreffende wijken, een trendbreuk te ontstaan in de daling van de vaccinatiegraden van het RVP. Een stijging in opkomst en aantal gezette vaccinaties in Den Haag³ en Amsterdam⁴, gemeenten die al een aantal jaar bezig zijn met de aanpak, stemt hoopvol en is veelbelovend voor een meerjarige aanpak. Daarom investeert het kabinet in een uitbreiding van de aanpak naar meer gemeenten. Dankzij een amendement van de leden Klaver en Vliegthart (PRO)⁵ op de VWS-begroting voor 2026, zijn dit jaar middelen beschikbaar voor de voortzetting van de aanpak in de G4 en een eerste uitbreiding naar zes andere gemeenten waar, na de G4, de urgentie om deze aanpak in te zetten het hoogst is. Het betreft de gemeenten Almere, Barneveld, Ede, Eindhoven, Tilburg en Zaanstad. In 2027 wordt de WGA, met middelen uit het coalitieakkoord, uitgebreid naar een groter aantal gemeenten. Beoogd is de WGA vanaf 2028 beschikbaar te maken in alle gebieden waar vaccinatiegraden achterblijven.

1.4 Start gordelroosvaccinaties

Het streven is om in 2027 te beginnen met de vaccinatie van 60-jarigen tegen gordelroos. Gordelroos wordt veroorzaakt door het varicellazostervirus, hetzelfde virus dat waterpokken veroorzaakt. Na een doorgemaakte waterpokkeninfectie blijft het virus in het lichaam aanwezig en kan het op latere leeftijd, met name wanneer de weerstand afneemt, opnieuw actief worden. Dit kan leiden tot gordelroos waarbij mensen gedurende enkele weken last hebben van een pijnlijke huiduitslag en (soms langdurige) zenuwpijn. Na een serie van twee vaccinaties zijn mensen jarenlang beschermd tegen gordelroos.

Vanuit het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA) is voor gordelroos vaccinatie van 2027 t/m 2029 € 47 miljoen per jaar, van 2030 t/m 2039 € 53 miljoen per jaar en vanaf 2040 (structureel) € 39 miljoen per jaar beschikbaar. Aangezien dit budget niet voldoende is om iedereen van 60 jaar en ouder te vaccineren, is op basis van advies van het RIVM besloten om de vaccinatie aan te bieden aan 60-jarigen.⁶ Het RIVM adviseert deze leeftijdsgroep, omdat vaccinatie op 60-jarige leeftijd de grootste gezondheidswinst oplevert en binnen de beschikbare middelen het meest kosten effectief is. Daarnaast reserveert het kabinet voor 2028 t/m 2031 incidentele middelen voor een vierjarige inhaalcampagne van de gordelroosvaccinatie voor 61 - tot 69-jarigen.

De invoering van gordelroosvaccinatie past binnen de inzet op preventie: door ziekte en complicaties te voorkomen blijft de gezondheid van ouderen langer behouden en wordt de druk op de zorg vermindert.

1.5 Voorbereid op crises en gezondheidsbedreigingen

Het ministerie van VWS versterkt de publieke en curatieve gezondheidszorg vanwege de toenemende mondiale dreigingen, waaronder militaire en hybride dreigingen, en trekt daarbij lessen uit ervaringen uit het verleden. De gezondheidszorg is aangewezen als prioritair thema: de continuïteit en beschikbaarheid van zorg zijn essentieel voor het functioneren van de samenleving. Investerings in gezondheid zorgen ervoor dat de samenleving beter bestand is tegen conflicten en gezondheidsdreigingen, zoals pandemieën. Gezien de mondiale en geopolitieke ontwikkelingen is dit van groot belang.

In dat licht heeft de Tweede Kamer tijdens de behandeling van de VWS-begroting 2026 en eerder via onder andere de motie-Bikker c.s. – aandacht gevraagd voor het versterken van de (pandemische) paraatheid. Het kabinet deelt dit belang en heeft daarom middelen beschikbaar gesteld om de versterking van de publieke en curatieve gezondheidszorg voort te zetten.

Voor de voortzetting van het programma pandemische paraatheid wordt structureel € 162 miljoen beschikbaar gesteld. Deze investering is gericht op de versterking van de keten van infectieziektebestrijding en heeft als doel de zorg beter voor te bereiden op toekomstige gezondheids crises. Onderdeel hiervan is een structurele investering van € 122 miljoen in onder andere de versterking van de GGD'en, de voortzetting van programma's van het RIVM en het continueren van de Landelijke Functie Opschaling Infectieziektebestrijding (LFI). Daarmee kunnen de belangrijkste onderdelen van de basisnoodzorg in Nederland paraat worden gehouden en verder worden versterkt.

Concrete resultaten in 2027 zijn onder andere de afronding van de implementatie van de LFI, de behandeling van de Tweede tranche wijziging Wpg waarmee een directie sturingsbevoegdheid van de minister van VWS op de directie Publieke Gezondheid van de GGD'en wordt geïntroduceerd en de ontwikkeling in lagere regelgeving (AMvB) van kaders voor de uniforme pandemische voorbereiding bij GGD'en. In 2027 zal de versterking van de GGD'en die de afgelopen jaren is ingezet, worden gecontinueerd en vanaf 2028 structureel verankerd worden met de bovengenoemde AMvB en bijbehorende specifieke financiering. Ook wordt er op ingezet de Derde tranche wijziging Wpg die ziet op het versterken van de informatie-uitwisseling in de keten van infectieziektebestrijding aan de Kamer aan te bieden.

In 2027 zal de volgende internationale evaluatie van de Nederlandse paraatheid door het Europees centrum voor ziektepreventie- en bestrijding (ECDC) plaatsvinden. In deze Public Health Emergency Preparedness Assessment zal de voortgang worden beoordeeld van het plan van aanpak dat n.a.v. de eerdere externe evaluatie in 2025 is opgesteld.

Op mondiaal niveau worden de onderhandelingen over het pandemie verdrag voortgezet en de resultaten voorgelegd aan de WHA in mei 2027. De wijzigingen van de Internationale gezondheidsregeling die in 2024 zijn aangenomen door de lidstaten van de WHO, worden via de uitdrukkelijke parlementaire goedkeuringsbehandeling behandeld in de Kamer.

Ondanks de inzet op de basis noodzorg, waaronder de hierboven omschreven inzet op de publieke gezondheidszorg, blijft onvermijdelijk dat in tijden van crisis en conflict scherpe keuzes moeten worden gemaakt die impact hebben op de toegankelijkheid en kwaliteit van de zorg. Het kabinet wil het mogelijk maken dat de minister in extreme omstandigheden sterkere regie en sturingsmogelijkheden heeft in de zorg, bijvoorbeeld om waar nodig bindende instructies te kunnen geven voor de spreiding van patiënten over ziekenhuizen of voor de optimale inzet van schaarse hulpmiddelen. Daarnaast zal het kabinet bij concrete dreiging van crisis en conflict inzetten op de aanleg van strategische voorraden (mensen en middelen) die binnen het systeem niet vanzelf tot stand komt.

Zoals beschreven in de Defensienota 2026 werkt VWS samen met het ministerie van Defensie in 2027 verder aan het vergroten van de weerbaarheid van de gezondheidszorg. Deze civiel-militaire samenwerking⁷ heeft tot doel dat de Nederlandse gezondheidszorg indien nodig grote aantallen gewonde militairen kan ontvangen. Dit vergt onder meer adequate opschaalbare noodzorg.

De zorg kan in crisistijd alleen toegankelijk blijven als de samenleving zelfredzaam en samenredzaam blijft. Dit raakt veel facetten van de zorg en van de bestaande (decentrale) inzet in het sociaal domein en publieke gezondheidszorg. VWS werkt in 2027 verder aan het in kaart brengen van mogelijke additionele inzet conform de toezegging die is gedaan.⁸

[...]

C. Beleidswijzigingen

Een sterke basis voor de jeugd

Kinderen moeten in Nederland de kans krijgen om gezond op te groeien. Door vroegtijdig te investeren in gezondheid en welzijn kunnen gezondheidsproblemen op latere leeftijd worden voorkomen of beperkt. De inzet blijft gericht op een samenhangende, effectieve aanpak van informeren, stimuleren en normeren. Gezonde keuzes worden ondersteund met voorlichting en programma's, maar ook met duidelijke normen, afspraken en waar nodig regelgeving en handhaving. Daarnaast is het de ambitie van het kabinet om schoolfruit in het primair onderwijs en voortgezet onderwijs aan te bieden.

Inzet op gezondheid en preventie minder vrijblijvend

Het kabinet beoogt de inzet op gezondheid en preventie minder vrijblijvend te maken. Daarom verkennen we de wettelijke verankering van gezondheidstaken voor gemeenten, bijvoorbeeld voor de inzet op kansrijke start, valpreventie en seksuele gezondheid. Daarnaast helpen akkoorden zoals het Aanvullend Zorg en Welzijnsakkoord (AZWA) bij minder vrijblijvendheid. Met het AZWA werken gemeenten en zorgpartijen in 2027, in samenwerking met VWS, aan een breed aanbod en inzet van professionals voor de uitvoering van valpreventie, sociaal verwijzen, overgewicht volwassenen, kansrijke start en laagdrempelige steunpunten voor mensen met ernstige psychiatrische aandoeningen. Het doel is een landelijk dekkend aanbod van deze zogenoemde basisfunctionaliteiten in 2030.

Versterken Kansrijke Start

De eerste 1.000 dagen van een kind zijn van groot belang voor een gezonde ontwikkeling later in het leven. Daarom wordt blijvend ingezet op de aanpak Kansrijke Start. De inzet blijft gericht op het ondersteunen van kinderen en (aanstaande) ouders, onder meer door vroegsignalering, een gezonde zwangerschap, een goede voorbereiding op het ouderschap en passende ondersteuning waar nodig. Samenwerking tussen gemeenten, de jeugdgezondheidszorg, geboortezorg, het sociaal domein en andere betrokken partijen blijft hierbij essentieel.

Bevorderen van een gezonde leefstijl en voorkomen van middelengebruik

Het kabinet blijft inzetten op een gezonde leefstijl en het voorkomen van middelengebruik onder jongeren. In 2027 wordt de inzet op een rookvrije generatie voortgezet en verder versterkt, onder meer via strengere handhaving en toezicht. Ook wordt in 2027 ingezet op denormalisering van harddrugs en het voorkomen en terugdringen van drugsgebruik onder jongeren.

Uitbreiding wijkgerichte aanpak

Met medische preventie wordt ervoor gezorgd dat mensen minder snel ziek worden en dat ziekten eerder ontdekt en behandeld kunnen worden. Met een wijkgerichte aanpak (WGA) zetten we in op het verhogen van de vaccinatiegraad en van de deelname aan bevolkingsonderzoeken. In 2027 wordt de WGA, met middelen uit het coalitieakkoord, uitgebreid naar een groter aantal gemeenten. Beoogd is de WGA vanaf 2028 beschikbaar te maken in alle gebieden waar vaccinatiegraden achterblijven.

Gordelroosvaccinaties

Het streven is om in 2027 te beginnen met de vaccinatie van 60-jarigen tegen gordelroos. Gordelroos wordt veroorzaakt door het varicellazostervirus, hetzelfde virus dat waterpokken veroorzaakt. Na een doorgemaakte waterpokkeninfectie blijft het virus in het lichaam aanwezig en kan het op latere leeftijd, met name wanneer de weerstand afneemt, opnieuw actief worden. De invoering van gordelroosvaccinatie past binnen de inzet op preventie: door ziekte en complicaties te voorkomen blijft de gezondheid van ouderen langer behouden

en wordt de druk op de zorg verminderd. Daarnaast wordt vanaf 2028 tot en met 2031 jaarlijks € 100 miljoen beschikbaar gesteld voor een vierjarige inhaalcampagne van de gordelroosvaccinatie voor 61 tot 69-jarigen

Voorbereid op crises en gezondheidsbedreigingen

Voor de voortzetting van het programma pandemische paraatheid wordt structureel € 162 miljoen beschikbaar gesteld. Onderdeel hiervan is een structurele investering van € 122 miljoen in onder andere de versterking van de GGD'en, de voortzetting van programma's van het RIVM en het continueren van de Landelijke Functie Opschaling Infectieziektebestrijding (LFI).

Concrete acties voor 2027 zijn onder andere de afronding van de implementatie van de LFI, de behandeling van de Tweede tranche wijziging Wpg waarmee een directe sturingsbevoegdheid van de minister van VWS op de directeuren Publieke Gezondheid van de GGD'en wordt geïntroduceerd en de ontwikkeling in lagere regelgeving (AMvB) van kaders voor de uniforme pandemische voorbereiding bij GGD'en. In 2027 zal de versterking van de GGD'en die de afgelopen jaren is ingezet, worden gecontinueerd en vanaf 2028 structureel verankerd worden met de bovengenoemde AMvB en bijbehorende specifieke financiering. Ook wordt er op ingezet de Derde tranche wijziging Wpg aan de Kamer aan te bieden. Deze ziet op het versterken van de informatie-uitwisseling in de keten van infectieziektebestrijding.

[...]

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 6 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 1 Volksgezondheid (bedragen x € 1.000)							
Art. Verplichtingen	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Uitgaven	2.335.822	2.201.067	2.048.672	1.940.286	1.820.291	1.736.555	1.727.028
1.10 Gezondheidsbeleid	977.950	949.935	668.369	652.775	572.214	516.374	503.292
Subsidies (regelingen)	47.908	51.763	84.297	119.229	118.543	118.585	119.748
(Lokaal) gezondheidsbeleid	47.908	51.763	84.297	119.229	118.543	118.585	119.748
Opdrachten	1.308	2.458	3.776	6.250	4.215	4.215	4.215
(Lokaal) gezondheidsbeleid	1.308	2.458	3.776	6.250	4.215	4.215	4.215
Bijdrage aan agentschappen	192.000	203.720	198.724	202.068	196.613	191.497	189.671
Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit	151.140	161.406	166.641	173.379	169.097	165.020	163.465
RIVM: Wettelijke taken en beleidsondersteuning zorgbreed	40.560	42.301	31.243	27.831	26.650	25.604	25.342
Overige	300	13	840	858	866	873	864
Bijdrage aan ZBO's/RWT's	426.258	418.844	366.618	307.535	235.795	193.029	180.610
ZonMw: Programmering	425.871	418.419	366.195	307.119	235.390	192.635	180.220
Overige	387	425	423	416	405	394	390
Bijdrage aan medeoverheden	310.476	273.150	14.954	17.693	17.048	9.048	9.048
Lokale aanpak	310.476	272.994	14.797	17.536	16.891	8.891	8.891
Overige	0	156	157	157	157	157	157
1.20 Ziektepreventie	1.144.988	1.082.464	1.173.745	1.036.508	1.008.210	981.825	987.089
Subsidies (regelingen)	445.789	416.766	438.996	385.263	386.183	409.024	404.819
Ziektepreventie	93.509	53.026	66.389	11.342	9.374	9.374	9.374
Bevolkingsonderzoeken	271.904	279.385	285.758	286.552	288.798	305.123	306.347
Vaccinaties	80.376	84.355	86.849	87.369	88.011	94.527	89.098
Opdrachten	11.137	32.555	16.751	10.281	3.528	3.525	3.995
Ziektepreventie	9.116	31.677	2.274	4.139	1.528	1.525	1.995
Pandemische paraatheid	2.021	878	14.477	6.142	2.000	2.000	2.000
Bijdrage aan agentschappen	580.273	535.863	618.117	590.429	567.600	517.452	522.375
RIVM: Opdrachtverlening aan kenniscentra	367.161	310.193	197.134	108.027	102.901	99.230	96.174
RIVM: Bevolkingsonderzoeken	62.003	57.187	61.945	61.175	60.242	59.720	60.193
RIVM: Vaccinaties	151.109	159.953	237.439	346.007	331.273	284.602	292.859
Pandemische paraatheid	0	8.530	121.599	75.220	73.184	73.900	73.149
Bijdrage aan ZBO's/RWT's	0	600	8.016	8.138	8.899	9.824	12.400
Ziektepreventie	0	600	8.016	8.138	8.899	9.824	12.400

	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
<i>Bijdrage aan medeoverheden</i>	107.789	96.680	91.865	42.397	42.000	42.000	43.500
<i>Pandemische paraatheid</i>	42.117	42.563	33.365	33.897	33.500	33.500	33.500
<i>Overige</i>	65.672	54.117	58.500	8.500	8.500	8.500	10.000
1.30 Gezondheidsbevordering	166.964	118.916	154.908	199.522	188.437	186.258	184.318
<i>Subsidies (regelingen)</i>	87.372	57.595	78.783	107.317	103.965	101.814	99.871
<i>Preventie van schadelijk middelengebruik</i>	32.071	17.064	22.428	24.510	23.723	23.519	21.469
<i>Gezonde leefstijl en gezond gewicht</i>	32.205	19.895	33.078	56.050	55.604	54.446	54.446
<i>Letselpreventie</i>	8.614	7.129	5.315	5.345	5.301	5.301	5.301
<i>Bevordering van seksuele gezondheid</i>	13.217	12.469	14.801	14.799	13.366	13.367	13.342
<i>Overige</i>	1.265	1.038	3.161	6.613	5.971	5.181	5.313
<i>Opdrachten</i>	8.544	6.315	9.548	11.642	10.864	10.864	10.877
<i>Gezondheidsbevordering</i>	8.544	6.315	9.548	11.642	10.864	10.864	10.877
<i>Bijdrage aan agentschappen</i>	3.187	1.917	2.056	325	323	319	318
<i>Overige</i>	3.187	1.917	2.056	325	323	319	318
<i>Bijdrage aan ZBO's/RWT's</i>	0	82	926	911	890	866	857
<i>Overige</i>	0	82	926	911	890	866	857
<i>Bijdrage aan medeoverheden</i>	67.861	52.807	63.545	79.077	72.145	72.145	72.145
<i>Heroïnebehandeling op medisch voorschrift</i>	15.836	76	2.080	15.587	14.997	14.997	14.997
<i>Seksuele gezondheid</i>	52.025	52.731	61.465	63.490	57.148	57.148	57.148
<i>Bijdrage aan (inter-)nationale organisaties</i>	0	200	50	250	250	250	250
<i>VGP Internationaal</i>	0	200	50	250	250	250	250
1.40 Ethiek	45.920	49.752	51.650	51.481	51.430	52.098	52.329
<i>Subsidies (regelingen)</i>	41.544	44.339	46.424	46.311	46.336	47.084	47.341
<i>Abortusklinieken</i>	26.932	30.150	31.901	31.872	31.923	31.825	32.082
<i>Medische ethiek</i>	14.612	14.189	14.523	14.439	14.413	15.259	15.259
<i>Opdrachten</i>	1.605	2.475	2.398	2.398	2.400	2.400	2.400
<i>Medische ethiek</i>	1.605	2.475	2.398	2.398	2.400	2.400	2.400
<i>Bijdrage aan agentschappen</i>	2.771	2.938	2.828	2.772	2.694	2.614	2.588
<i>CIBG: Uitvoeringstaken medische ethiek</i>	2.771	2.938	2.828	2.772	2.694	2.614	2.588
Ontvangsten	246.677	145.612	83.572	58.251	58.371	58.371	58.371

(p. 51/52)

Subsidies

[...]

Bijdragen aan medeoverheden (p.53)

Het budget van € 170,4 miljoen is voor 84,2% juridisch verplicht en voor 11,8% bestuurlijk gebonden. Daarnaast is 4,0% beleidsmatig gereserveerd. Het juridisch verplichte deel bestaat onder andere uit SPUK's omtrent COVID-19, Versterking GGD'en (VGGD) en Aanvullende Seksuele Gezondheid (ASG)

[...]

E. Toelichting op de financiële instrumenten (p.53/54)

10. Gezondheidsbeleid

Subsidies

In 2027 wordt er in totaal voor € 84,3 miljoen aan middelen beschikbaar gesteld op het instrument subsidies.

CA 29 Jeugd en school

Om te komen tot de gezondste generatie focussen we op de gezondheid van kinderen. Onder andere krijgen kinderen in het primair en voortgezet onderwijs gratis schoolfruit. Voor de maatregelen rondom jeugd en school wordt € 80 miljoen structureel gereserveerd, dit bedrag is verdeeld over Gezondheidsbeleid (art. 1.10) en Gezondheidsbevordering (art. 1.30).

(Lokaal) gezondheidsbeleid

In 2027 geeft VWS verder uitwerking aan de voornemens die zijn opgenomen in de Landelijke Nota Gezondheidsbeleid. De Landelijke Nota Gezondheidsbeleid, die vanuit de Wet publieke gezondheid (Wpg) iedere vier jaar wordt opgesteld, beschrijft de landelijke prioriteiten op het gebied van publieke gezondheid en is richtinggevend voor het lokale gezondheids beleid van gemeenten

Kansrijke Start

Het kabinet zet € 25 miljoen in 2027 oplopend tot € 62 miljoen structureel in voor de gemeentelijke en maatschappelijke ondersteuning van kwetsbare gezinnen middels het programma Kansrijke Start. Daarnaast zet de vervolg aanpak van Kansrijke Start in op het versterken, uitbouwen en het verkennen van het structureel verankeren van de lokale Kansrijke Start aanpak. Hiervoor is structureel circa € 2 miljoen beschikbaar.

Forensische geneeskunde

Voor de financiering van de opleiding voor forensische artsen is in 2027 circa € 9 miljoen beschikbaar. Dit is inclusief de uitbreiding van de opleiding voor de komende jaren als gevolg van een acuut tekort aan forensisch artsen. Daarnaast zijn middelen beschikbaar om het toezichthouden op de lijkschouw zoals deze uitgevoerd wordt door gemeentelijk lijkschouwers en behandelend artsen, wettelijk te borgen. Het capaciteitsorgaan adviseert om 25 artsen per jaar te werven. Het aantal opleidingsplaatsen dat elk jaar gevuld wordt is een mix van instroom en doorstroom, en afhankelijk van animo onder artsen. Er zijn lange tijd veel te weinig artsen geworven. Met het beschikbaar stellen van middelen en een actieve arbeidsmarktcampagne is de inzet erop gericht dat we groeien naar een situatie waar er voldoende capaciteit is.

Suïcidepreventie

De Wet integrale suïcidepreventie is per 1 januari 2026 in werking getreden. De middelen die er met de wet gekomen zijn en de reeds beschikbare middelen zijn als volgt verwerkt in de begroting: Gemeenten ontvangen via een algemene uitkering vanaf 2026 jaarlijks € 10 miljoen voor hun taak om integrale suïcidepreventie lokaal vorm te geven.

Voor de instellingssubsidie van Stichting 113 Zelfmoordpreventie is in 2027 € 17,2 miljoen beschikbaar voor activiteiten op het terrein van hulpverlening, onderzoek, opleiding en communicatie. Daarnaast is in 2027 € 4,5 miljoen beschikbaar voor de uitvoering en activiteiten van de vierde landelijke agenda suïcidepreventie (2026-2030). In 2027 gaan de landelijke monitor suïcidepreventie en een nieuw onderzoeksprogramma suïcidepreventie bij ZonMw van start.

Valpreventie

Gemeenten en zorgprofessionals worden ondersteund bij de implementatie van de valpreventieketen, met name door Veiligheid.nl. Daarnaast vinden er activiteiten plaats op het bewustmaken van ouderen van hun valrisico en hun handelingsperspectief, onder andere door een campagne. Er gaat ook aandacht naar inzet van technologie in de keten om de professional te ontlasten. Om de effectiviteit van de keten te evalueren wordt jaarlijks een monitor uitgevoerd door het RIVM.

Jeugdgezondheidszorg

De Jeugdgezondheidszorg (JGZ) is een van de pijlers van de publieke gezondheid. De JGZ signaleert en geeft kinderen en hun ouders voorlichting, advies, instructie en lichte ondersteuning en adviseert gemeenten over collectieve maatregelen. Als er een risico wordt gesignaleerd, waarvoor er meer intensieve ondersteuning nodig is, dan voert de JGZ deze uit op grond van preventie in het kader van de Jeugdwet. Het Nederlands Centrum Jeugdgezondheid (NCJ) ontvangt subsidie voor activiteiten gericht op het ondersteunen van de JGZ-organisaties en de professionals bij het invoeren van vernieuwingen en verbeteringen in de praktijk. Hiervoor is circa € 2 miljoen beschikbaar.

Opdrachten

In 2027 wordt er in totaal voor € 3,8 miljoen aan middelen beschikbaar gesteld voor opdrachten.

(Lokaal) gezondheidsbeleid

Er is circa € 3,8 miljoen beschikbaar voor opdrachten lokaal gezondheidsbeleid. Hieronder vallen onder andere mentale gezondheid, valpreventie, het investeringsmodel preventie, gezonde leefomgeving en Product- en Voedselveiligheid.

20. Ziektepreventie (p.57)

Subsidies

Voor subsidies ziektepreventie is in 2027 totaal circa € 439 miljoen beschikbaar.

Ziektepreventie

Van deze middelen ontvangt onder andere Lareb een instellingssubsidie en verschillende projectsubsidies voor de tijdelijke monitoring van specifieke vaccins. Daarnaast ontvangt de GGD GHOR een subsidie voor de landelijke coördinatie van covid-vaccinaties en beheerstaken voor de IV-voorzieningen. Verder is in 2027 circa € 11 miljoen beschikbaar voor onderzoek naar PAIS en de zorg en ondersteuning van PAIS patiënten. Hiervan is € 6 miljoen beschikbaar gesteld op basis van het amendement Bushoff²⁸. Totaal is voor subsidies Ziektepreventie € 66,4 miljoen beschikbaar.

[...]

Vaccinaties (p. 58)

De beschikbare middelen voor de vaccinatieprogramma's staan deels onder het instrument Subsidies en deels onder Bijdrage aan agentschappen, afhankelijk van de wijze van financiering. Het RIVM draagt zorg voor onder andere de aanschaf van vaccins en een goede uitvoering van het Rijksvaccinatieprogramma, de HPV-vaccinatie, het Nationaal Programma Grieppreventie, de Pneumokokkenvaccinatie, de Covidvaccinaties, de RS vaccinatie, invoering Gordelroosvaccinatie, en de Maternale kinkhoestvaccinatie. Ook is er € 26 miljoen beschikbaar voor wijkgerichte aanpak voor de verhoging van de vaccinatiegraad. In totaal is er voor vaccinaties in 2027 circa € 324,2 miljoen beschikbaar, waarvan € 86,8 miljoen via subsidies worden verstrekt en € 237,4 miljoen gefinancierd wordt via het RIVM. (p. 58)

[...]

Opdrachten

Voor opdrachten is in 2027 totaal € 16,8 miljoen beschikbaar. Het gaat onder meer om diverse opdrachten voor de aanschaf van vaccins en bijdragen aan diverse organisaties.

Pandemische Paraatheid

Op het instrument opdrachten is voor de versterking van het infectieziektebeleid en de bestrijding van toekomstige pandemieën in 2027 circa € 14,5 miljoen beschikbaar.

Bijdragen aan agentschappen

Voor bijdragen aan agentschappen is in 2027 totaal circa € 618,1 miljoen beschikbaar.

CA 32 Medische Preventie

Voor medische preventie wordt € 31 miljoen structureel gereserveerd. Om de vaccinatiegraad te verhogen investeren we in uitbreiding van de wijkgerichte aanpak vaccinatie.

[...]

RIVM: Vaccinaties (p. 60)

De beschikbare middelen voor de vaccinatieprogramma's staan deels onder het instrument Subsidies en deels onder Bijdrage aan agentschappen, afhankelijk van de wijze van financiering. Het RIVM draagt zorg voor onder andere de aanschaf van vaccins en een goede uitvoering van het Rijksvaccinatieprogramma, de HPV-vaccinatie, het Nationaal Programma Grieppreventie, de Pneumokokkenvaccinatie, de COVID-

vaccinaties, de RS-vaccinatie, en de Maternale kinkhoestvaccinatie. Daarnaast is vanaf 2027 € 38,5 miljoen oplopend tot € 43 miljoen in 2031 beschikbaar voor de start van het vaccineren van 60-jarigen tegen gordelroos. Bovendien wordt vanaf 2028 tot en met 2031 jaarlijks € 100 miljoen beschikbaar gesteld voor een vierjarige inhaalcampagne van de gordelroosvaccinatie voor 61- tot 69-jarigen.

Ook is er € 26 miljoen beschikbaar voor wijkgerichte aanpak vaccinatie. In totaal is er voor vaccinatie in 2027 circa € 324,2 miljoen beschikbaar, waarvan € 86,8 miljoen via subsidies wordt verstrekt en € 237,4 miljoen gefinancierd wordt via het RIVM.

Pandemische Paraatheid

Voor het inrichten van de landelijke functionaliteit infectieziektebestrijding (LFI), monitoring en surveillance, aansluiting op internationale trajecten, Zoönosen, Informatievoorziening Infectieziektebestrijding en versterken van de kennisbasis van het RIVM is in 2027 circa € 121,6 miljoen beschikbaar.

De ontwikkeling van het toekomstige IV-landschap is vertraagd. Om de ontwikkeling in 2027 te bekostigen, worden de middelen van 2026 naar 2027 verschoven. Dit gaat om € 42,5 miljoen.

[...]

Bijdragen aan medeoverheden (p. 61)

Voor bijdragen aan medeoverheden is in 2027 totaal circa € 91,9 miljoen beschikbaar.

Pandemische Paraatheid

De middelen worden ingezet voor de SPUK VGGD (Versterking GGD'en) met als doel om de publieke gezondheid blijvend te versterken en opschaling in tijden van een pandemie mogelijk te maken. Totaal is hiervoor in 2027 € 33,4 miljoen beschikbaar.

Overig

Voor uitvoering van de COVID-19-vaccinaties door de GGD'en is € 50 miljoen beschikbaar. Daarnaast is € 8,5 miljoen beschikbaar voor de uitvoering van gordelroosvaccinaties door de GGD'en in 2027. Totaal is in 2027 € 58,5 miljoen beschikbaar.

30. Gezondheidsbevordering

Subsidies

In totaal is in 2027 voor € 78,8 miljoen aan middelen beschikbaar voor subsidies.

CA 29 Jeugd en school

Om te komen tot de gezondste generatie focussen we op de gezondheid van kinderen. Onder andere krijgen kinderen in het primair en voortgezet onderwijs gratis schoolfruit. Voor de maatregelen rondom jeugd en school wordt € 80 miljoen structureel gereserveerd, dit bedrag is verdeeld over Gezondheidsbeleid (art. 1.10) en Gezondheidsbevordering (art. 1.30).

Preventie van schadelijk middelengebruik (alcohol, drugs en tabak)

In 2027 worden diverse subsidies verstrekt voor activiteiten die gericht zijn op preventie van alcohol-, tabaks- en drugsgebruik. Hiervoor is circa € 22,4 miljoen beschikbaar. Een van de organisaties die uit deze middelen wordt gesubsidieerd is het Trimbos-instituut. Trimbos zet zich in om wetenschappelijk onderbouwde, onafhankelijke informatie te verzamelen en te vertalen naar concrete richtlijnen, preventieprogramma's en objectieve informatie voor zowel burgers als professionals. Voorbeelden zijn de uitvoering van de Nationale Drug Monitor (NDM), het Drugs Informatie en Monitoring Systeem (DIMS), het Nationaal Expertise centrum Tabaksontmoediging (NET), het Expertisecentrum Alcohol en de infolijnen roken, alcohol en drugs. Op het terrein van alcohol wordt er verder onder meer subsidie verstrekt aan het Samenwerkingsverband Vroegsignalering Alcohol.

Gezonde leefstijl en gezond gewicht

In het kader van o.a. Samenhangende Preventiestrategie en het AZWA krijgt de inzet op gezonde leefstijl, gezonde voeding en een gezond gewicht ook in 2027 extra aandacht. Hiervoor is in totaal circa € 33,1 miljoen

beschikbaar. Hierbij wordt zoveel mogelijk aangesloten bij effectieve en bestaande programma lijnen. Er worden diverse subsidies verstrekt. Dit zijn onder andere:

- Subsidie aan het Voedingscentrum om te voorzien in onafhankelijke informatie over gezonde en veilige voeding voor burgers en professionals, en de kennis en data die hieraan ten grondslag liggen. Onderdeel daarvan is aandacht voor het ondersteunen van een gezonde start en het stimuleren van een gezonde schoolomgeving waar de gezonde voedselkeuze vanzelfsprekend is.
- Subsidie aan de Stichting JOGG om gemeenten te ondersteunen bij het creëren van een gezonde(re) (leef)omgeving en daarmee te streven naar een gezond(er) gewicht onder jongeren door inzet op voeding, bewegen en slaap, en de implementatie van het programma Kind naar Gezonder Gewicht in relatie tot de ketenaanpak voor kinderen met overgewicht en obesitas.
- Subsidies en opdrachten aan GGD-GHOR Nederland, het RIVM, en het Voedingscentrum voor programma's Gezonde School en Gezonde Kinderopvang waarmee een preventie-infrastructuur wordt neergezet om de gezondheid(svaardigheden) van kinderen in deze omgevingen te bevorderen. Concreet betekent dit dat in nauwe samenwerking met de ministeries van OCW, LSVN en SZW de kinderen in voorschoolse voorzieningen, het basis- en voortgezet onderwijs en mbo worden gestimuleerd tot gezond leven en een gezonde leefstijl.
- Subsidie aan het Partnerschap Overgewicht Nederland (PON) voor de ketenaanpak volwassenen. Deze netwerkaanpak heeft als doel dat mensen met overgewicht en obesitas passende zorg en ondersteuning krijgen.

Bevordering van seksuele gezondheid

Om de seksuele gezondheid te bevorderen worden subsidies verstrekt aan diverse instellingen die zich bezighouden met gezondheidsbevordering. Dit betreft onder andere Rutgers, Soa-Aids Nederland, Stichting hiv-monitoring en de hiv-vereniging Nederland. In totaal is een bedrag van circa € 14,8 miljoen beschikbaar.

Opdrachten

In 2027 is € 9,5 miljoen beschikbaar voor opdrachten.

Gezondheidsbevordering

Er worden in 2027 diverse opdrachten verstrekt in het kader van gezondheidsbevordering voor de volgende thema's: de preventie van alcohol, drugs en tabak, letselpreventie en gezonde leefstijl, gezonde voeding en een gezond gewicht. Hier is circa € 9,5 miljoen voor beschikbaar.

Bijdrage aan medeoverheden

In 2027 is € 63,5 miljoen beschikbaar voor bijdrage aan medeoverheden

[...]

Seksuele gezondheid

In 2027 is € 61,5 miljoen beschikbaar voor soa-onderzoek, aanvullende seksuele gezondheidszorg en van het aanbieden van hiv-remmers - Pre Expositie Profylaxe (PrEP) - aan de hoogrisicogroep van mannen die seks hebben met mannen (MSM).

Relevante tabellen/passages J&V

Vastgestelde departementale begrotingsstaat van het Ministerie van Justitie en Veiligheid (VI) voor het jaar 2027
(bedragen x € 1.000)

Art.	Omschrijving	Vastgestelde begroting		
		Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten
Totaal		19.941.193	19.901.520	1.593.307
Beleidsartikelen				
31	Politie	9.380.395	9.388.233	6.500
32	Rechtspleging en rechtsbijstand	2.574.897	2.574.897	243.619
33	Veiligheid en criminaliteitsbestrijding	1.618.838	1.750.876	1.187.947
34	Straffen en beschermen	5.114.091	4.928.701	142.735
36	Contraterrorisme, nationale veiligheid en crisisbeheersing	580.396	583.744	2.000
Niet-beleidsartikelen				
91	Apparaat kerndepartement	635.235	637.728	10.506
92	Nog onverdeeld	33.640	33.640	0
93	Geheim	3.701	3.701	0

2. Beleidsagenda

2.1 Beleidsprioriteiten

[...]

4. Nationale veiligheid

Vrede en veiligheid zijn in de huidige geopolitieke context niet meer vanzelfsprekend. Nederland moet goed voorbereid zijn op militaire en hybride dreigingen, maar ook op andere crises of rampen zoals overstromingen of pandemieën. Ons doel is om Nederland weerbaarder te maken tegen digitale, hybride en maatschappelijke veiligheidsdreigingen.

Maatschappelijke weerbaarheid tegen militaire en (statelijke) hybride dreigingen

In 2027 blijven we ons inzetten voor het verhogen van de maatschappelijke weerbaarheid tegen militaire en hybride dreigingen. Daarbij richten we ons onder andere op de weerbaarheid van vitale processen, op het verhogen van de weerbaarheid en zelf- en samenredzaamheid van het algemene publiek en het bevorderen van sociaal-maatschappelijke cohesie en veerkracht. Dat doen we onder meer door intensieve overheidscommunicatie en de publiekscampagne 'Denk vooruit' en het versterken van onze economische veiligheid.

Uitval, verstoring of manipulatie van onze kritieke infrastructuur heeft grote gevolgen voor het functioneren van onze samenleving en economie. Daarom verhogen we de weerbaarheid ervan met de uitvoering van de Wet weerbaarheid kritieke entiteiten (Wwke) en het versterken van de ondersteuning aan kritieke entiteiten, onder coördinerende verantwoordelijkheid van JenV.

Ook in 2027 blijft het verkleinen van de scheefgroei tussen de digitale dreiging en de weerbaarheid voor het kabinet een belangrijke opgave. We zetten in op de coördinatie van het cybersecuritystelsel op het gebied van incidenten, beleidsontwikkeling- en implementatie, waaronder die rondom de Cyberbeveiligingswet. Om digitale dreigingen van staten en criminelen (meer) proactief tegen te kunnen gaan werken we de beleidsaanpak van actieve cyberverdedigingsmaatregelen verder uit. Daarnaast zorgen we voor een snelle en gerichte uitwisseling van informatie tussen publieke en private partners, onder andere met het programma Cyclotron en de oprichting van het House of Cyber.

Het versterken van de civiel-militaire samenwerking is en blijft een belangrijk speerpunt voor het kabinet. Nederland hanteert hierin een 'whole-of-society' en 'whole-of-government' benadering. Dat betekent een verbeterde samenwerking tussen Defensie, overheden, het bedrijfsleven en maatschappelijke middenveld.

Als maatschappij moeten we ervoor zorgen dat we militaire operaties en de NAVO kunnen ondersteunen wanneer dat nodig is. Dit betekent dat we onze planvorming, structuren en capaciteiten goed op elkaar moeten afstemmen. In 2027 wordt deze verbeterde samenwerking geoefend tijdens de grote NAVO Crisis Management Exercise (CMX). Daarnaast zetten we in 2027 in op opbouw van een breder schaarste-instrumentarium met een stevigere inzet op crisispreparatie en capaciteitsmanagement. Dat doen we onder

andere door het opbouwen van een kennisbasis gericht op kansrijke en proportionele handelingsopties. Ook sluiten we aan bij Europese initiatieven waaronder de Europese stockpiling-strategie.

Daarnaast blijft de opdracht om statelijke inmenging (ook wel: ongewenste buitenlandse inmenging, OBI) tegen te gaan. Met de oprichting van de Vertrouwenslijn Buitenlandse Inmenging wordt de mogelijkheid gecreëerd om veilig en anoniem signalen te delen over statelijke inmenging. Niet alleen kan hiermee handelingsperspectief worden geboden aan burgers, maar ook wordt de effectiviteit en integraliteit in de aanpak van statelijke inmenging bevorderd door centrale en tijdige (fenomeen)signalering en informatie-uitwisseling tussen samenwerkingspartners.

Het versterken van een weerbare samenleving en van de crisisbeheersing in den brede is ook een van de drie pijlers in de Landelijke agenda Crisisbeheersing. Belangrijk onderdeel is het versterken van de voorbereiding en paraatheid door de realisatie en actualisatie van landelijke crisisplannen (LCP's). In 2027 wordt mede op basis van de komende Rijksbrede Risicoanalyse gewerkt aan een inhoudelijke actualisatie van de Landelijke Agenda. (p. 20)

[...]

Regionale en lokale crisisbeheersing

We verhogen de regionale en lokale weerbaarheid door de stapsgewijze ontwikkeling van een landelijk netwerk van noodsteunpunten. Het netwerk heeft onder meer tot doel om de samenredzaamheid van burgers te verhogen door informatie te verschaffen als dat via de normale manieren niet meer mogelijk is. In 2026 heeft in elke veiligheidsregio een pilot plaatsgevonden. Op basis van de opgedane ervaringen vindt in 2027 besluitvorming plaats over de inrichting en verdere ontwikkeling van het landelijk netwerk. Ook werken we in 2027 verder aan de vormgeving van georganiseerde burgerhulp bij rampenbestrijding en crisisbeheersing. We denken daarbij bijvoorbeeld aan buurtcrisisteams.

In 2027 zetten we in op doorontwikkeling van de mogelijkheden om de bevolking te alerteren, ter voorbereiding op rampen en crises van de toekomst, waaronder (hybride) militaire dreiging. In aanvulling op NL-Alert werken we aan de ontwikkeling van een nieuw (centraal en decentraal te bedienen) sirenenetwerk dat onder andere onderdeel zal zijn van een in te richten civiel militaire waarschuwingsketen, passend bij de wensen van tegenwoordig. Het huidige waarschuwings- en alarmeringssysteem (WAS) is end-of-life en zal worden uitgefaseerd. De Noodcommunicatie voorziening (NCV) blijft een belangrijke voorziening voor communicatie tussen publieke en private partijen bij uitval van reguliere telecommunicatienetwerken. In 2027 staat de continuïteit van de NCV centraal. De in 2026 nieuw ingevoerde functies, waaronder de beveiligde videofunctie, worden verder uitgerold. Samen met crisispartners verkennen we een voorkeursoplossing voor noodcommunicatie na 2030.

We ontwikkelen een Knooppunt Coördinatie Rijk Regio (KCR2). Dit KCR2 verzorgt de coördinatie en ondersteuning van operaties in Nederland, inclusief Bonaire, Sint-Eustatius en Saba, en ondersteunt waar nodig de Caribische landen van het Koninkrijk. In 2026 wordt gewerkt aan de besluitvorming over de status van de rechtspersoon met een wettelijke taak (RWT-status). Daarbij wordt ook gezien hoe de doorontwikkeling van de landelijke voorziening crisisbeheersing (LVCb) en het landelijk crisismanagementsysteem (LCMS) beter bij kan dragen aan de uitvoering van de KCR2-taken zodat bestaande middelen slimmer en efficiënter worden ingezet. Bij een positief besluit in juni starten twee parallelle trajecten: parlementaire goedkeuring en instemming van de 25 veiligheidsregio's. Als deze stappen succesvol worden doorlopen, kan KCR2 naar verwachting in 2027 formeel van start gaan als rechtspersoon met een wettelijke taak.

Het kabinet moderniseert de Wet Veiligheidsregio's. Voor de eerste tranche van de herziening van de Wet Veiligheidsregio's en de Veiligheidswet BES is de internetconsultatie afgerond. Tevens wordt voor de eerste tranche een beperkte Uitvoerbaarheidstoets Decentrale Overheden (UDO) uitgevoerd waarin de impact van het wetsvoorstel voor de veiligheidsregio's en de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba wordt gezien. De inbreng van deze consultatie wordt op dit moment verwerkt in het wetsvoorstel. De verwachting is dat dit wetsvoorstel in de loop van 2026 aan Raad van State en vervolgens aan de Tweede Kamer zal worden aangeboden. Parallel wordt er in 2026 en 2027 gewerkt aan de tweede tranche wetgeving.

In 2027 wordt verder gewerkt aan de modernisering van het staatsnood recht. Gelet op het huidige dreigingsbeeld is ervoor gekozen om de nadruk te leggen op de Coördinativewet uitzonderingstoestanden en de Wet buitengewone bevoegdheden burgerlijk gezag. De laatste wordt in 2027 in consultatie gebracht. Met

de beleidsagenda JenV Beleidsagenda Caribisch Nederland wordt richting gegeven aan de verdere versterking van JenV-beleid in Caribisch Nederland. (p. 23)

[...]

3.5 Artikel 36 Contraterrorisme, nationale veiligheid en crisisbeheersing (p.84)

[...]

C. Beleidswijzigingen

Crisisbeheersing

[...]

In 2027 zal er vanuit crisisbeheersing worden ingezet op:

LCP's en Afsprakenkader LCP's

We ontwikkelen en actualiseren in nauwe samenwerking met andere ministeries, veiligheidsregio's, het Knooppunt Coördinatie Regio's-Rijk (KCR2) en crisispartners landelijke crisisplannen (LCP's). In 2027 wordt onder andere gewerkt aan het opleveren van het Koninkrijkscrisisplan Militaire Dreigingen Caribisch Nederland, het Landelijk Crisisplan (LCP) Straling, het LCP Digitaal en het LCP Extreem Geweld en Terrorisme. Daarnaast ligt in 2027 de focus op het implementeren van het afspraken kader voor LCP's, waarmee uitvoering wordt gegeven aan de brede wens om de integraliteit en uniformiteit van de voorbereiding op risico's met een landelijke betekenis te versterken. Het kader bevat afspraken over de onderwerpkeuze en -prioritering van LCP's, en een beschrijving van de werkwijze van het proces van totstandkoming, implementatie en beheer van LCP's en van de inrichting van LCP's inclusief het communicatieaspect. In de implementatiefase wordt het kader breed onder de aandacht gebracht bij relevante crisispartners en worden producten, zoals templates, handboeken en communicatiemiddelen, ontwikkeld.

Schaarste-instrumentarium

Het dreigingslandschap is de afgelopen jaren ingrijpend veranderd en wordt in toenemende mate gekenmerkt door geopolitieke spanningen en een complexiteit en veelvoud van dreigingen. In deze veranderende context vormt schaarste van capaciteiten (mensen en middelen) een steeds groter wordend risico gelet op de verbondenheid en intersectorale afhankelijkheden van processen die essentieel zijn voor het functioneren van de maatschappij. In 2027 worden de eerste instrumenten van het schaarste-instrumentarium, waaronder het afwegingskader voor prioritering bij schaarste, getest gedurende de Crisis Management Exercise (CMX). Bovendien wordt in 2027 wordt ingezet op de opbouw van een breder schaarste-instrumentarium waarbij preparatie op schaarste centraal staat. Dit vereist gecoördineerde crisisvoorbereiding en -beheersing en een verschuiving van reactief prioriteren naar het tijdig identificeren, mitigeren en beheersen van potentiële schaarste. Hierbij is specifiek aandacht voor de benodigde sectorale crisispreparatie en de samenhang met Europese initiatieven ten behoeve van schaarste.

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 36 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 36 (bedragen x € 1.000)								
		2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Art.	Verplichtingen	419.000	479.077	580.396	621.159	640.228	610.550	610.235
	Uitgaven	412.471	491.580	583.744	622.428	640.728	610.750	610.235
36.2	Contraterrorisme, nationale veiligheid en crisisbeheersing	395.191	473.595	565.972	604.935	623.702	594.193	593.849
	Bijdrage aan agentschappen	2.256	2.433	2.419	2.380	2.316	2.251	2.227
	Overige Bijdrage aan agentschappen	2.256	2.433	2.419	2.380	2.316	2.251	2.227
	Bijdrage aan ZBO's/RWT's	61.040	62.230	60.072	58.372	57.235	56.213	56.008
	Nederlands Instituut Publieke Veiligheid (NIPV)	61.040	62.230	60.072	58.372	57.235	56.213	56.008
	Bijdrage aan medeoverheden	297.072	373.562	426.251	440.895	444.483	448.561	448.479
	Brede Doeluitkering Rampenbestrijding	276.281	276.775	293.719	293.051	293.025	293.023	292.904
	Bewaken en beveiligen	0	33.648	39.750	43.113	43.454	43.454	43.454
	Oekraïne accountability	0	13.100	13.100	13.100	13.100	13.100	13.100
	Overige Bijdrage aan medeoverheden	20.791	50.039	79.682	91.631	94.904	98.984	99.021
	Subsidies (regelingen)	11.844	6.833	4.656	4.298	4.158	4.158	4.156
	Nederlands Rode Kruis	4.456	2.994	1.431	1.322	1.278	1.278	1.278
	Korpora	635	674	587	541	523	523	522
	Overige Subsidies	6.753	3.165	2.638	2.435	2.357	2.357	2.356
	Opdrachten	22.979	28.537	72.574	98.990	115.510	83.010	82.979
	Crisiscommunicatie	3.968	3.507	3.744	27.284	42.348	9.848	9.843
	NCSC	1.427	1.000	58.722	61.926	63.169	63.169	63.148
	Covid-19	24	0	0	0	0	0	0
	Regeling tegemoetkoming schade 2021	932	11.500	0	0	0	0	0
	Overige Opdrachten	16.628	12.530	10.108	9.780	9.993	9.993	9.988
36.3	Onderzoeksraad Voor Veiligheid	17.280	17.985	17.772	17.493	17.026	16.557	16.386
	Bijdrage aan ZBO's/RWT's	17.280	17.985	17.772	17.493	17.026	16.557	16.386
	Onderzoeksraad Voor Veiligheid	17.280	17.985	17.772	17.493	17.026	16.557	16.386
	Ontvangsten	8.494	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000

E. Toelichting op de financiële instrumenten

36.2 Nationale veiligheid en terrorismebestrijding

[...]

Bijdragen aan ZBO's en RWT's

Nederlands Instituut Publieke Veiligheid (NIPV)

Het NIPV (voorheen genaamd: Instituut Fysieke Veiligheid) verricht taken op het terrein van brandweer, Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (GHOR), rampenbestrijding en crisisbeheersing. Die taken betreffen onder meer het brandweeronderwijs (opleiden, trainen en oefenen), het ontwikkelen van lesstof, de uitvoering en organisatie van examens alsmede de verwerving en het beheer van (rampenbestrijdings-) materieel. Andere taken zijn het verzamelen en beheren van relevante kennis en het doen van onderzoek. Het NIPV ontvangt voor deze wettelijke taken op grond van artikel 2 van het Besluit rijksbijdragen NIPV een lumpsumbijdrage.

Los van de bijdragen van JenV voor wettelijke taken en de incidentele bijdragen, verricht het NIPV in opdracht van de veiligheidsregio's gemeenschappelijke werkzaamheden en, op commerciële basis, werkzaamheden voor derden, zoals bedrijven, ministeries en gemeenten (ook wel aangeduid als wettelijk toegestane werkzaamheden).

Bijdragen aan medeoverheden

Brede Doeluitkering Rampenbestrijding (BDuR) De BDuR is een bijdrage die wordt verleend aan de 25 veiligheidsregio's voor de uitvoering van wettelijke taken. De bijdrage kan onder voorwaarden worden verleend. De wettelijke taken betreffen onder andere de volgende hoofdtaken (zie ook artikel 10 van de Wet Veiligheidsregio's):

- de bestrijding van branden en het organiseren van rampenbestrijding en crisisbeheersing;
- het instellen en in stand houden van de brandweer en de geneeskundige hulp bij ongevallen en rampen.

Relevante tabellen/passages I&W

Vastgestelde departementale begrotingsstaat van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (XII) voor het jaar 2027 (bedragen x € 1.000)

Art.	Omschrijving	Vastgestelde begroting		
		Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten
Totaal		4.202.198	4.251.379	1.155.972
Beleidsartikelen				
11	Integraal waterbeleid	49.172	84.446	0
13	Bodem en Ondergrond	65.439	127.660	0
14	Wegen en verkeersveiligheid	433.578	486.566	5.782
15	Vrachtwagenheffing	513.951	456.151	1.116.899
16	Openbaar vervoer en spoor	205.633	227.454	0
17	Luchtvaart	398.832	187.942	7.983
18	Scheepvaart en havens	239.302	156.340	0
19	Internationaal Beleid	9.756	10.458	802
20	Lucht en geluid	87.353	93.400	1.000
22	Omgevingsveiligheid en milieurisico's	64.012	161.856	250
23	Meteorologie, seismologie en aardobservatie	81.483	80.543	0
24	Handhaving en toezicht	250.259	251.551	17.275
25	Brede doeluitkering	1.264.435	1.291.009	0
Niet-beleidsartikelen				
97	Algemeen departement	48.666	132.285	1.101
98	Apparaatsuitgaven Kerndepartement	490.327	503.718	4.880
99	Nog Onverdeeld	0	0	0

Vastgestelde begrotingsstaat inzake de agentschappen voor het jaar 2027 (bedragen x € 1.000)

	Baten	Lasten	Saldo
Rijkswaterstaat	5.031.107	5.019.937	11.170
Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut	134.776	134.776	0
Totaal	5.165.883	5.154.713	11.170

Vastgestelde begrotingsstaat inzake de agentschappen voor het jaar 2027 (bedragen x € 1.000)

	Totaal kapitaaluitgaven	Totaal kapitaalontvangsten
Rijkswaterstaat	98.366	70.882
Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut	8.168	4.149
Totaal	106.534	75.031

1. Beleidsagenda

1.1 Beleidsprioriteiten

Nederland bereikbaar, schoon, veilig en economisch sterk houden

Inleiding

Nederland is gebouwd op infrastructuur. Deze vormt het fundament van onze samenleving en economie. Van de Afsluitdijk tot de Deltawerken, De haven van Rotterdam tot Schiphol en onze Centrale Stations, en met onze duizenden kilometers aan wegen te land, water en spoor: onze infrastructuur heeft ons land veilig, bereikbaar en economisch sterk gemaakt. Dagelijks maken wij hier, bijna vanzelfsprekend, gebruik van. Wij zijn er trots op dat onze infrastructuur, van onze talrijke wegen en frequente spoorverbindingen tot ons vooruitstrevende watermanagement, internationaal toonaangevend zijn. Vanzelfsprekend is dit echter allerm minst. Sterker nog, onze infrastructuur staat onder grote druk. Niet alleen door veroudering en veranderde mobiliteit, maar ook doordat de huidige geopo litieke situatie nieuwe weerbaarheidsvraagstukken over onze infrastructuur oproept. Ondertussen worden er ook nieuwe eisen aan onze infrastructuur gesteld. Als laaggelegen delta leveren wij een permanente strijd tegen het water. Veranderingen in nationale en internationale vraagstukken, in maatschappij en klimaat, vragen om nieuwe investeringen. De beschikbare middelen dwingen hierbij tot duidelijke keuzes. Want niet alles kan, en niet alles kan tegelijkertijd. Voor de huidige kabinetsperiode staan hierbij drie hoofddoelen centraal: Nederland bereikbaar houden; Nederland schoon en veilig houden; en Nederland economisch sterk houden. Die hoofddoelen willen we bereiken door zes prioriteiten te stellen:

-
- Eerst behouden en herstellen wat we hebben;
 - Bereikbaarheid als economische en maatschappelijke prioriteit;
 - Nederland veilig houden in een veranderende verhouding en strijd met het water;
 - Veilig op de weg en in het openbaar vervoer;
 - Een schone, gezonde en veilige leefomgeving in de sterkste economische delta van de wereld;
 - Het afbouwen van kwetsbare afhankelijkheden in onze mobiliteit.

In de Beleidsagenda 2027 treft u het voorgenomen beleid voor 2027, voortbouwend op de beleidsbrief die door het ministerie in April met de Tweede en Eerste Kamer is gedeeld². In de Beleidsbrief staat wat het ministerie aan het einde van deze kabinetsperiode bereikt wil hebben en welke (tussen tijdse) stappen en doelen daarvoor nodig zijn. Daarbij stellen we doelen voor 2030 en tussendoelen voor eind 2026 en de zomer van 2026. In de Beleidsagenda zijn de afspraken uit het coalitieakkoord, zoals opgesteld in de Beleidsbrief, aangevuld met de reeds voorgenomen beleidsdoelen voor 2027. Deze zijn uiteengezet langs de zes prioriteiten. Hierbij heeft elke prioriteit zijn eigen hoofdstuk. (p. 11)

[...]

1.1.5 Een schone, gezonde en veilige leefomgeving in de sterkste economische delta van de wereld.

De afgelopen jaren is veel bereikt. Internationaal en nationaal milieubeleid is succesvol gebleken wanneer bedrijven, onderzoeksinstituten, inwoners en overheden goed en gelijkwaardig samenwerken. Op die succesvolle basis willen we doorbouwen. Dit betekent dat wij als overheid de ruimte geven aan bedrijven om invulling te geven aan hun gedeelde verantwoordelijkheid om de leefomgeving gezond, schoon en veilig te houden. Hierbij zal de overheid (innovatie) stimuleren waar het kan en normeren waar het moet. Op een aantal gebieden is extra inzet nodig. Daarbij zetten we de gezondheid van mensen voorop, waarbij we de lastendruk voor het bedrijfsleven niet willen verhogen, bij voorkeur verlagen, en kijken waar vergunningverlening kan worden versneld en vereenvoudigd.

1.1.5.1 Gezonde leefomgeving.

De afgelopen vijftig jaar is er veel bereikt: de lucht en het water in Nederland zijn schoner geworden, bodemverontreinigingen zijn opgeruimd en het gat in de ozonlaag herstelt voorspoedig door een internationaal verbod op chloorfluorkoolwaterstoffen. We liggen op koers om de doelen van het Schone Lucht Akkoord te halen: 50% gezondheidswinst in 2030 ten opzichte van 2016.

Doelen 2027

– lenW zet actief in voor een Europese PFAS-restrictie, minder emissies en betere monitoring. Voor de omgang met PFAS is en blijft Nederland een van de trekkers op het Europees verbod. Eind van het jaar verwachten we een commissievoorstel voor het Europese verbod; Nederland zal er actief op inzetten dat dat voorstel Europees spoedig wordt afgerond. Nationaal wordt er verder op ingezet om emissies naar milieu en bestaande blootstelling te minimaliseren via kennisopbouw, onderzoek en informatievoorziening.

– Er wordt gekeken naar de omgang met secundaire bouwstoffen zoals staalslakken. Op dit moment is het voornemen om in 2027 een verbod in te voeren voor de toepassing van LD- en ELO-staalslak. Uitzondering is als de toepasser kan aantonen dat gebruik of toepassing veilig is voor milieu en gezondheid. Hiervoor wordt met de wetenschap, producenten en gebruikers afstemming gezocht. Er komt een handreiking om te toetsen of een voorgenomen toepassing veilig is en kan worden uitgevoerd voor mens en milieu. Dit ter ondersteuning van het bevoegd gezag.

– We staan nieuwe lozingen van zeer zorgwekkende stoffen alleen toe onder strikte voorwaarden en op basis van de best beschikbare technieken.

– lenW versterkt het stelsel van vergunningverlening, toezicht en handhaving milieu (VTH-stelsel milieu). Dit doen wij samen met omgevingsdiensten, provincies en gemeenten. Hiervoor investeert lenW in de digitale ontwikkeling van het VTH-stelsel, het aanpassen van wet- en regelgeving en het verspreiden en implementeren van de opbrengst van het interbestuurlijk programma versterking VTH-stelsel. Het Wetsvoorstel versterking VTH-stelsel milieu is in behandeling bij de Tweede respectievelijk Eerste Kamer en de onderliggende AMvB is voor advies naar de Raad van State gestuurd.

– In 2027 is de wetgeving voor luchtkwaliteit gereed en is er een stappenplan opgesteld zodat medeoverheden, bedrijven en burgers helder hebben welke weg te gaan om aan de grenswaarden van de herziene richtlijn luchtkwaliteit te voldoen.

– De pilots binnen de Actieagenda industrie en omwonenden worden in 2027 afgerond. Binnen de Actieagenda Industrie en Omwonenden onderzoeken we hoe de gezondheid van omwonenden beter kan

worden beschermd, met behoud van concurrentiekracht en zonder extra regeldruk voor bedrijven. Dit gebeurt via pilots, verkenningen en een nationale gesprekstafel met omwonenden, overheid en industrie. De uitvoering van deze projecten loopt vanuit 2026 door in 2027. In 2027 worden de pilots afgerond en wordt de gesprekstafel geëvalueerd, waarna besluitvorming plaatsvindt over eventuele vervolgstappen.

– De regelgeving voor veehouderijen wordt herzien. Er komt nieuwe wetgeving voor geurhinder. Samen met LVVN wordt het stelsel van stalbeoordeling vernieuwd om effectiever reductie via innovatie te borgen. Goed geborgde staltechnieken en algemeen toepasbare managementregelingen zorgen naast emissiereductie ook voor toekomstbestendige landbouw en veehouderij. IenW werkt samen met LVVN aan de ontwikkeling van bedrijfsspecifieke emissienormen, het uittfasen van verouderde stallen en doelschriftenvergunningen om onnodige stapeling van stelsels te voorkomen en emissiereductie te realiseren. (p. 21/22)

[...]

E. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 87 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 20 (bedragen x € 1.000)							
Art. Verplichtingen	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Uitgaven	68.909	61.089	93.400	91.662	84.545	83.269	81.572
20.1 Gezonde lucht en tegengaan geluidhinder	68.909	61.089	93.400	91.662	84.545	83.269	81.572
<i>Opdrachten</i>	<i>15.266</i>	<i>16.574</i>	<i>20.622</i>	<i>21.587</i>	<i>19.751</i>	<i>19.017</i>	<i>17.617</i>
Geluid- en luchtsanering	5.805	6.442	12.156	11.535	10.274	9.489	8.358
Waarvan RWS	203	208	363	1.707	1.708	1.708	1.706
Waarvan RIVM	7.663	8.073	7.019	6.686	5.957	5.970	5.820
Overige opdrachten	1.595	1.851	1.084	1.659	1.812	1.850	1.733
<i>Subsidies (regelingen)</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>1.000</i>	<i>500</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Overige subsidies	0	0	1.000	500	0	0	0
<i>Bijdrage aan agentschappen</i>	<i>18.975</i>	<i>19.218</i>	<i>39.510</i>	<i>37.521</i>	<i>36.014</i>	<i>34.979</i>	<i>34.689</i>
Bijdrage aan agentschap RWS	3.755	4.065	7.783	6.434	6.433	6.433	6.433
Bijdrage aan agentschap KNMI	35	35	15	15	0	0	0
Bijdrage aan agentschap RVO	1.101	1.048	795	784	769	753	746
Bijdrage aan agentschap RIVM	14.084	14.070	30.641	30.016	28.547	27.535	27.255
Overige bijdragen	0	0	276	272	265	258	255
<i>Bijdrage aan medeoverheden</i>	<i>34.588</i>	<i>25.297</i>	<i>26.461</i>	<i>26.245</i>	<i>22.510</i>	<i>23.004</i>	<i>23.000</i>
Uitvoering geluidsanering	30.613	24.069	24.055	23.545	22.510	23.004	23.000
Programma NSL en SLA	3.975	1.228	1.000	0	0	0	0
Bijdragen aan Caribisch Nederland	0	0	1.406	2.700	0	0	0
<i>Bijdrage aan ZBO's/RWT's</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>1.205</i>	<i>1.203</i>	<i>1.202</i>	<i>1.201</i>	<i>1.200</i>
Overige bijdragen	0	0	1.205	1.203	1.202	1.201	1.200
<i>Bekostiging</i>	<i>80</i>	<i>0</i>	<i>23</i>	<i>25</i>	<i>487</i>	<i>487</i>	<i>485</i>
Overige bekostiging	80	0	23	25	487	487	485
<i>Inkomensoverdrachten</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>4.579</i>	<i>4.581</i>	<i>4.581</i>	<i>4.581</i>	<i>4.581</i>
Inkomensoverdrachten mesothelium	0	0	4.579	4.581	4.581	4.581	4.581
Ontvangsten	2.112	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000

F. Toelichting op de financiële instrumenten

Onderstaand is per artikelonderdeel, zoals opgenomen in de budgettaire tabel, voor het jaar 2027, een toelichting gegeven waarvoor de financiële instrumenten worden ingezet en wie de middelen ontvangt.

1. Gezonde Leefomgeving (€ 93,4 miljoen)

De volgende financiële instrumenten worden ingezet:

Opdrachten (€ 20,6 miljoen)

–*Geluidsanering en lucht sanering (€ 12,1 miljoen)*. Hierbij gaat het met name om de opdracht (€ 4,9 miljoen) aan het Bureau Sanering Verkeers lawaai (BSV) voor de uitvoering van de subsidieregeling Sanering Verkeerslawaaai gericht op het saneren van geluidshindersituaties. Het ministerie van IenW verstrekt daarnaast

uitvoerings- en onderzoekopdrachten (€ 1,2 miljoen) aan diverse partijen met het doel het tegengaan van geluidhinder, verbetering van de luchtkwaliteit en ammoniak, geur- en fijnstofemissies uit stallen te verminderen. Voorts worden opdrachten (€ 3,9 miljoen) verstrekt aan onderzoeks- en adviesbureaus voor de verbetering van veiligheid van chemische stoffen, biociden en overige gevaarlijke stoffen en hiermee het zoveel als mogelijk beperken van de risico's voor mens en milieu. Daarnaast worden er diverse opdrachten (€ 2,1 miljoen) verstrekt voor de verdere uitvoering van de actie agenda Industrie en omwonenden gericht op verbetering van de gezondheid van omwonenden. - RWS (€ 0,4 miljoen) en RIVM (€ 7,0 miljoen). Er worden opdrachten verstrekt aan RWS en RIVM ter bevordering van een duurzame en gezonde leefomgeving door hinder vanwege geluid en trillingen te voorkomen of te beperken, de luchtkwaliteit te verbeteren en ammoniak, geur- en fijnstofemissies uit stallen te verminderen en de risico's van gevaarlijke stoffen voor mens en milieu te beperken.

- Overige opdrachten (€ 1,1 miljoen). Er worden opdrachten verstrekt aan RVO (€ 0,2 miljoen) en overige partijen (€ 0,3 miljoen) met het doel de luchtkwaliteit te verbeteren en ammoniak, geur- en fijnstofemissies uit stallen te verminderen en hiermee de negatieve gevolgen voor milieu, gezondheid en kwaliteit van de leefomgeving te beperken. Voorts verstrekt IenW opdrachten (€ 0,3 miljoen) in het kader van het afvalbeheer op Caribisch Nederland. Verder zijn opdrachten (€ 0,6 miljoen) aan verschillende partijen voorzien gericht op de verdere ontwikkeling van het langetermijnbeleid voor milieu en een gezonde, schone en veilige leefomgeving in 2050. De inzet is onder meer gericht op de verdere uitwerking van transitiepaden richting 2050 en de mogelijke invulling van monitoring.

Deze opdrachten dragen bij aan het realiseren van :

- Specifieke doelstelling 1: Het realiseren van de nul vervuilingsambitie in 2050, met 2030 als (formeel) tussendoel.
- Specifieke doelstelling 2: Het reguleren en verminderen van hinder door geluid in de fysieke leefomgeving middels normering en sanering van te hoog belaste situaties (weg en spoor).
- Specifieke doelstelling 3: Ammoniak, geur- en fijnstof emissies uit stallen naar de lucht verminderen.
- Specifieke doelstelling 4: Het voorkomen en beperken dat gevaarlijke stoffen leiden tot (gezondheids-)risico's voor mens en milieu.

Subsidies (€ 1,0 miljoen)

De middelen zijn gereserveerd voor een incidentele subsidie in het kader van de herbeoordeling van emissiearme stalsystemen. Er wordt gewerkt aan een regeling voor de herbeoordeling van emissiearme stalstelsel aangezien die niet significant, onvoldoende presteren of niet direct zijn onderzocht in de WUR onderzoeken, en een emissiefactor hebben die lager is dan 8,6 kilogram ammoniak per dierplaats per jaar.

Deze subsidies dragen bij aan het realiseren van:

- Specifieke doelstelling 3: Ammoniak, geur- en fijnstof emissies uit stallen naar de lucht verminderen.

Bijdragen aan agentschappen (€ 39,5 miljoen)

- *Bijdrage aan agentschap RWS (€ 7,8 miljoen)*. Dit betreft de bijdrage aan Rijkswaterstaat (RWS) voor capaciteitsinzet voor de uitvoering van diverse werkzaamheden ter bevordering van een duurzame en gezonde leefomgeving. Het gaat hierbij onder meer om de algemene ondersteuning en het voeren van het secretariaat, de monitoring van de voortgang en doelbereik in het kader van de uitvoering van het Schone Lucht Akkoord en overige vraagstukken in relatie tot het verbeteren van de luchtkwaliteit, het reduceren van geluidhinder en geuroverlast uit stallen. De bijdrage is tevens bestemd voor de verdere ontwikkeling en het beheer van het Landelijk Asbestvolgsysteem (LAVS) en uitvoering geven aan het asbestbeleid en verbetering van wet- en regelgeving, gericht op het beperken van blootstelling aan asbestvezels via de leefomgeving. Daarnaast voert RWS werkzaamheden uit t.b.v. Caribisch Nederland. Het gaat hierbij om de ondersteuning van Bonaire, Saba en Sint-Eustatius bij de verbetering van het afvalbeheer.

- *Bijdrage aan agentschap KNMI (€ 0,015 miljoen)*. Dit betreft een bijdrage gedaan aan het KNMI voor de ondersteuning van het stookalert. Deze bijdrage draagt bij aan het realiseren van specifieke doelstelling 1 : Het realiseren van de nulvervuilingsambitie in 2050, met 2030 als (formeel) tussendoel.

- *Bijdrage aan agentschap RVO (€ 0,8 miljoen)*. Dit betreft de bijdrage aan de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) voor de uitvoering van de Specifieke uitkering Schone Lucht Akkoord (SPUK- SLA)

en werkzaamheden gericht op het verminderen van emissies van fijnstof uit stallen en het beperken van geurbelasting voor omwonenden. Deze bijdrage draagt bij aan het realiseren van: • Specifieke doelstelling 1: Het realiseren van de nulvervuilingsambitie in 2050, met 2030 als (formeel) tussendoel. • Specifieke doelstelling 3: Ammoniak, geur- en fijnstof emissies uit stallen naar de lucht verminderen.

- Bijdrage aan agentschap RIVM (€ 30,6 miljoen). Het RIVM voert als kennisinstituut beleidsvoorbereidend en -onderbouwend onderzoek uit ter bevordering van een gezonde leefomgeving door de luchtkwaliteit te verbeteren, geluidhinder tegen te gaan en geur- en fijnstof emissies uit stallen te voorkomen of te beperken. Daarnaast ondersteunt het RIVM het beleid bij een groot aantal reguliere taken, zoals monitoring- en rapportageverplichtingen op het gebied van luchtkwaliteit, geluid en geur. De bijdrage aan RIVM is tevens bestemd voor onderzoek naar nationaal en internationaal stoffenbeleid en biociden en straling in de leefomgeving. De bijdragen aan RWS en RIVM dragen bij aan het realiseren van: • Specifieke doelstelling 1: Het realiseren van de nulvervuilingsambitie in 2050, met 2030 als (formeel) tussendoel. • Specifieke doelstelling 2: Het reguleren en verminderen van hinder door geluid in de fysieke leefomgeving middels normering en sanering van te hoog belaste situaties (weg en spoor). • Specifieke doelstelling 3: Ammoniak, geur- en fijnstof emissies uit stallen naar de lucht verminderen. • Specifieke doelstelling 4: Het voorkomen en beperken dat gevaarlijke stoffen leiden tot (gezondheids-)risico's voor mens en milieu.

-Overige bijdragen (€ 0,3 miljoen). Dit betreft een bijdrage aan de Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit (NVWA) voor toezicht op het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen buiten de landbouw. Deze bijdrage draagt bij aan het realiseren van Specifieke doelstelling 4: Het voorkomen en beperken dat gevaarlijke stoffen leiden tot (gezondheids-)risico's voor mens en milieu.

Bijdragen aan medeoverheden (€ 26,5 miljoen)

- Uitvoering geluidsanering (€ 24,1 miljoen). Hierbij gaat het om de bijdragen aan provincies en gemeenten voor het uitvoeren van saneringsmaatregelen met betrekking tot geluidhinder door het verkeer. Dit in het kader van de subsidieregeling Sanering Verkeerslawaaier. Deze uitgaven dragen bij aan het realiseren van specifieke doelstelling 2: Het reguleren en verminderen van hinder door geluid in de fysieke leefomgeving middels normering en sanering van te hoog belaste situaties (weg en spoor)– Programma NSL en SLA (€ 1,0 miljoen). Genoemde middelen zijn gereserveerd voor de afwikkeling van eerdere toekenningen inzake de SPUK- SLA middels welke financiële steun is gegeven aan gemeentes en provincies voor projecten die zorgen voor schonere lucht en gezondheidswinst. Deze bijdrage draagt bij aan het realiseren van specifieke doelstelling 1: Het realiseren van de nulvervuilingsambitie in 2050, met 2030 als (formeel) tussendoel.– Overige bijdragen (€ 1,4 miljoen). Het gaat hierbij om een bijdrage aan Caribisch Nederland en deze middelen zijn bedoeld voor de aanpak van de problematiek bij de gemeentelijke afvalverwerker Selibon Lagun op Bonaire. De afvalstortplaats zorgt voor gezondheids- en milieu overlast doordat er branden uitbreken en schadelijke stoffen vrijkomen.

Deze bijdrage draagt bij aan het realiseren van :

– Specifieke doelstelling 1: Het realiseren van de nulvervuilingsambitie in 2050, met 2030 als (formeel) tussendoel.

– Specifieke doelstelling 4: Het voorkomen en beperken dat gevaarlijke stoffen leiden tot (gezondheids-)risico's voor mens en milieu.

Bijdragen aan ZBO's/RWT's (€ 1,2 miljoen).

Dit betreft de bijdrage aan het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) voor de reguliere en specifieke werkzaamheden die CTGB uitvoert. Dit draagt bij aan het realiseren van specifieke doelstelling 4: Het voorkomen en beperken dat gevaarlijke stoffen leiden tot (gezondheids-)risico's voor mens en milieu.

Bekostiging (€ 0,02 miljoen)

– Overige bekostiging (€ 0,02 miljoen). Deze middelen zijn bedoeld voor de financiering van het Milieu onderzoeksprogramma dat wordt uitgevoerd door TNO en draagt bij aan het realiseren van specifieke doelstelling 1: Het realiseren van de nulvervuilingsambitie in 2050, met 2030 als (formeel) tussendoel

Relevante tabellen/passages SZW

Vastgestelde departementale begrotingsstaat van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (XV) voor het jaar 2027 (bedragen x € 1.000)

Art. Omschrijving	Vastgestelde begroting		
	Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten
Totaal	68.065.247	68.335.212	2.675.555
Beleidsartikelen			
1 Arbeidsmarkt	409.846	473.262	14.580
2 Bijstand, Participatiewet en Toeslagenwet	9.637.239	9.837.835	47.693
3 Arbeidsongeschiktheid	256.377	256.377	0
4 Jonggehandicapten	5.127.324	5.127.324	0
5 Werkloosheid	99.781	99.781	0
6 Ziekte en verlofregelingen	24.024	24.024	0
7 Kinderopvang	6.672.114	6.672.114	2.187.378
8 Oudedagsvoorziening	69.583	69.745	0
9 Nabestaanden	3.422	3.422	0
10 Tegemoetkoming ouders	10.132.763	10.132.763	283.332
11 Uitvoering	747.015	747.015	0
12 Rijksbijdragen	33.678.187	33.678.187	0
13 Inburgering en Integratie	480.746	481.871	4.500
Niet-beleidsartikelen			
96 Apparaat Kerndepartement	669.530	674.196	138.072
99 Nog onverdeeld	57.296	57.296	0

5.7 Artikel 7 Kinderopvang

A. Algemene doelstelling

De overheid biedt financiële ondersteuning aan werkende ouders voor kinderopvang en bevordert de kwaliteit van kinderopvang. De overheid hecht aan goede, veilige en financieel toegankelijke kinderopvang, zodat ouders arbeid en zorg kunnen combineren. Voor de bevordering van de arbeidsparticipatie is het belangrijk dat ouders van

jonge kinderen actief blijven op de arbeidsmarkt. Bovendien zorgt goede kinderopvang er ook voor dat kinderen worden gestimuleerd in hun ontwikkeling. De kinderopvangtoeslag houdt formele kinderopvang betaalbaar voor ouders. Om de kwaliteit van kinderopvang te bevorderen heeft de overheid in de Wet kinderopvang (Wko) vastgesteld aan welke eisen de kinderopvangvoorzieningen moeten voldoen. De GGD houdt hier toezicht op, in opdracht van gemeenten. Daarnaast steunt de Minister via subsidies projecten die de (informatie)positie van ouders versterken om ervoor te zorgen dat ouders hun kind naar een kinderopvangvoorziening kunnen brengen die veilig en van goede kwaliteit is. De kinderopvangondernemers zijn verantwoordelijk voor het goed functioneren van de kinderopvang. Gastouderbureaus en gastouders zijn verantwoordelijk voor de kwaliteit van gastouderopvang. Ouders hebben een eigen verantwoordelijkheid bij de keuze voor een kinderopvangvoorziening en kunnen hun invloed onder andere via de oudercommissies uitoefenen.

[...]

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 77 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 7 (bedragen x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Art. Verplichtingen	5.682.418	6.235.115	6.672.114	7.861.798	8.885.413	8.803.598	8.864.340
Uitgaven	5.680.764	6.235.115	6.672.114	7.861.798	8.885.413	8.803.598	8.864.340
7.0 Kinderopvang	5.680.764	6.235.115	6.672.114	7.861.798	8.885.413	8.803.598	8.864.340
<i>Inkomensoverdrachten</i>	<i>5.634.869</i>	<i>6.177.574</i>	<i>6.606.782</i>	<i>7.797.693</i>	<i>8.825.556</i>	<i>8.743.162</i>	<i>8.810.259</i>
Kinderopvangtoeslag	5.634.869	6.177.574	6.606.782	7.797.693	8.825.556	8.743.162	8.810.259
<i>Subsidies (regelingen)</i>	<i>22.927</i>	<i>10.507</i>	<i>4.410</i>	<i>4.425</i>	<i>9.632</i>	<i>9.150</i>	<i>1.850</i>
Kinderopvang	1.975	4.410	4.410	4.425	9.632	9.150	1.850
Subsidies Caribisch Nederland	20.952	6.097	0	0	0	0	0
<i>Opdrachten</i>	<i>1.803</i>	<i>4.166</i>	<i>7.523</i>	<i>11.013</i>	<i>6.949</i>	<i>6.859</i>	<i>7.361</i>
Overige Opdrachten	1.228	2.659	2.527	6.792	5.257	5.167	5.669
Opdrachten Caribisch Nederland	206	1.244	2.521	2.221	1.692	1.692	1.692
Opdrachten Stelselherziening KO	369	263	2.475	2.000	0	0	0
<i>Bekostiging</i>	<i>1.738</i>	<i>19.647</i>	<i>28.420</i>	<i>29.473</i>	<i>31.119</i>	<i>32.602</i>	<i>33.045</i>
Stichting Projectenbureau Publieke Gezondheid van de Vereniging van Publieke Gezondheid en Veiligheid Nederland (Projectbureau PGV)	1.738	1.833	2.163	1.833	1.833	1.833	1.833
Kinderopvang BES	0	17.814	26.257	27.640	29.286	30.769	31.212
<i>Bijdrage aan agentschappen</i>	<i>8.991</i>	<i>9.892</i>	<i>11.320</i>	<i>12.083</i>	<i>9.683</i>	<i>9.351</i>	<i>9.351</i>
Agentschap DUO	8.991	9.892	11.320	12.083	9.683	9.351	9.351
<i>Bijdrage aan medeoverheden</i>	<i>10.436</i>	<i>13.329</i>	<i>13.659</i>	<i>7.111</i>	<i>2.474</i>	<i>2.474</i>	<i>2.474</i>
Versterking Kinderopvang Samenwerking BES(t) 4 kids CN	4.297	6.320	7.026	3.794	2.474	2.474	2.474
SPUK kwijtschelden schulden Kinderopvang	6.139	7.009	6.633	3.317	0	0	0
Ontvangsten	2.023.400	2.144.610	2.187.378	2.230.171	2.221.870	2.143.836	2.064.319

[...]

E. Toelichting op de financiële instrumenten

[...]

Bekostiging

Voor 2027 is € 28,4 miljoen beschikbaar voor bekostiging. Het grootste deel (€ 26,3 miljoen) is bestemd voor de financiering van de kinderopvang in Caribisch Nederland op grond van de Wet kinderopvang BES. Daarnaast is er € 2,2 miljoen beschikbaar voor de Stichting Projectenbureau Publieke Gezondheid van de Vereniging van Publieke Gezondheid en Veiligheid Nederland (PGV) voor de coördinatie op het toezicht op de kinderopvang. PGV is wettelijk aangewezen voor deze taak.

Relevante tabellen/passages OCW

Begrotingsstaat

Vastgestelde departementale begrotingsstaat van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (VIII) voor het jaar 2027 (bedragen x € 1.000)

Art. Omschrijving	Vastgestelde begroting		
	Verplichtingen	Uitgaven	Ontvangsten
Totaal	58.909.847	60.774.324	3.344.542
Beleidsartikelen	58.472.202	60.336.679	3.344.060
01 Primair onderwijs	17.391.590	17.733.472	9.208
03 Voortgezet onderwijs	12.389.586	12.754.842	7.391
04 Beroepsonderwijs en volwasseneneducatie	6.273.774	6.408.532	6.200
06 Hoger beroepsonderwijs	4.663.441	4.683.515	16
07 Wetenschappelijk onderwijs	7.609.992	7.575.201	16
08 Internationaal beleid	27.498	27.498	99
09 Arbeidsmarkt- en personeelsbeleid	238.827	524.841	7.000
11 Studiefinanciering	5.812.383	5.812.383	2.856.206
12 Tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten	75.581	75.581	1.976
13 Lesgeld	21.567	21.567	279.073
14 Cultuur	785.057	1.472.846	11.274
15 Media	1.225.230	1.220.394	165.500
16 Onderzoek en wetenschapsbeleid	1.926.743	1.979.511	101
25 Emancipatie	30.933	46.496	0
Niet-beleidsartikelen	437.645	437.645	482
91 Nog onverdeeld	0	0	0
95 Apparaat Kerndepartement	437.645	437.645	482

2. Beleidsagenda

2.1 Beleidsprioriteiten

[...]

Iedereen is nodig

[...]

Kansengelijkheid

Het funderend onderwijs moet bijdragen aan een goede onderwijsloopbaan en brede talentontwikkeling voor alle leerlingen ongeacht de omgevingsfactoren waar kinderen mee te maken hebben. We werken hieraan door middel van meerdere maatregelen. Zo kunnen scholen via een subsidieregeling een 'brugfunctionaris' aannemen die gezinnen ondersteunt bij vragen en zorgen. Leerlingen die dat het hardste nodig hebben krijgen extra leer- en ontwikkeltijd met het programma School & Omgeving, aanvullend op onderwijstijd (bijv. sport, cultuur, huiswerkbegeleiding). Ook zorgen we er via het Programma Schoolmaaltijden voor dat kinderen op scholen met veel leerlingen uit een gezin met een laag, inkomen niet met een lege maag op school zitten. Vanaf 2029 worden de subsidies voor het programma School & Omgeving, de brugfunctionaris en schoolmaaltijden omgezet in bekostiging. Internetconsultatie van dit wetsvoorstel is deze zomer gestart.

[...]

Sociale veiligheid en gelijke behandeling

Mediawijsheid

Het is ons doel om mediawijsheid onder de Nederlandse bevolking te versterken. Dit draagt bij aan de weerbaarheid tegen desinformatie en aan het vertrouwen in nieuwsvoorzieningen. Weerbaarheid tegen desinformatie is ook een maatschappelijke opgave zoals gedefinieerd door Netwerk Mediawijsheid in het meerjarenplan; hiervoor ontvangt het Netwerk Mediawijsheid financiële ondersteuning. Het samenwerkingsverband IsDatEchtZo.nl van Netwerk Mediawijsheid, Beeld en Geluid en ECP zal ook financiële ondersteuning ontvangen om informatievoorziening over de werking van nepnieuws te stimuleren.

3.11 Artikel 15. Media

D. Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 71 Budgettaire gevolgen van beleid art. 15 (bedragen x € 1.000)							
	Realisatie			Begroting			
	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Verplichtingen	1.332.524	1.243.982	1.225.230	1.228.705	1.264.539	1.284.506	1.286.455
Uitgaven	1.297.647	1.335.676	1.220.394	1.223.733	1.240.362	1.264.516	1.286.455
Bekostiging	1.252.728	1.284.673	1.167.159	1.194.885	1.211.483	1.236.893	1.258.897
Landelijke publieke omroep	980.285	1.001.655	887.440	891.878	895.730	915.254	931.035
Regionale Omroep	197.578	203.402	200.983	201.791	202.910	207.633	211.950
Stichting Omroep Muziek	22.568	22.026	22.026	22.026	22.026	22.026	22.026
Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid (NIBG)	31.461	32.792	31.043	31.039	31.039	31.039	31.038
Stimuleringsfonds voor de Journalistiek	3.246	3.332	2.789	2.916	3.053	2.982	2.931
Co-productiefonds Binnenlandse Omroep (CoBO)	5.866	5.999	5.999	5.999	5.999	5.999	5.999
Mediawijdsheid Expertisecentrum (Bewust mediagebruik)	1.944	2.799	2.599	2.599	2.599	2.599	2.599
Stichting Nederlandse Lokale Publieke Omroepen (NLPO)	2.007	2.053	2.053	2.053	2.053	2.053	2.053
Dotatie/onttrekking Algemene Mediareserve	7.149	10.238	11.850	12.241	23.734	24.985	26.543
Lokale journalistiek	0	0	0	21.966	21.963	21.946	22.346
Overige bekostiging media	624	377	377	377	377	377	377
Subsidies (regelingen)	34.683	36.837	39.221	15.369	15.536	14.279	14.271
Onderzoeksjournalistiek	15.215	15.805	16.624	14.976	15.116	13.859	13.851
Lokale journalistiek	18.710	20.050	22.201	0	0	0	0
Overige Subsidies	758	982	396	393	420	420	420
Opdrachten	392	568	568	566	566	566	566
Opdrachten	392	568	568	566	566	566	566
Bijdrage aan ZBO's/RWT's	9.757	13.504	13.357	12.824	12.688	12.689	12.633
Commissariaat voor de Media	9.757	13.504	13.357	12.824	12.688	12.689	12.633
Bijdrage aan (inter)nationale organisaties	87	94	89	89	89	89	88
European Audiovisual Observatory	87	94	89	89	89	89	88
Ontvangsten	164.641	166.200	165.500	165.500	165.500	165.500	165.500

E. Toelichting op de financiële instrumenten

Bekostiging

Mediawijdsheid Expertisecentrum (Bewust mediagebruik) (p. 117)

Het Mediawijdsheid Expertisecentrum (Mediawijzer.net) bevordert een bewuste, kritische en actieve houding van burgers en instellingen in de samenleving waar media alom zijn. Bij het huidige programma zijn de KB, ECP-EPN, de publieke omroep (NTR), Kennisnet en het NIBG betrokken.

[...]